

Årsrapport 2009 från
Tåkerns Fältstation

Föreningen Tåkerns Fältstation är en sammanslutning av fauna- och floraintresserade personer och har till ändamål att främja intresset för biologiska studier samt att verksamt delta i arbetet för naturskydd. Verksamheten stöds ekonomiskt av Tåkernfonden.

Styrelsen

Ordförande: Bengt Andersson 0144 - 108 72
Åkerstigen 6 lago.andersson@telia.com
599 32 ÖDESHÖG

Vice ordf: Tommy Tyrberg tel 011-532 30
Kimstadvägen 37 tommy.tyrberg@norrkoping.mail.telia.com
610 20 KIMSTAD

Sekreterare: Lars Gezelius 070-325 12 88
S. Krängevägen 16 lars.gezelius@lansstyrelsen.se
585 99 LINKÖPING

Kassör: Jan Henriksson 0142-138 63
Bondegatan 15 A janne.bittan@bredband.net
595 52 MJÖLBY

Ledamöter:

Ellen Hultman
Fortunagatan 33
553 23 JÖNKÖPING
070-377 65 99
ellen.hultman@
lansstyrelsen.se

Konny Hörberg
Vretgatan 11
573 61 SOMMEN
070-545 40 98
014030453@telia.com

Tommy Berg
Norra vägen 57
596 33 ÖDESHÖG
0144 - 104 71
tommyberg46@hotmail.com

Karl-Martin Axelsson
Bommedal, Åbacka
590 48 VIKINGSTAD
013-13 93 53
karl-martin.axelsson
@lansstyrelsen.se

Suppleanter:

Joakim Wallin
Rökingestigen 38
590 71 LJUNGSBRO
070-550 21 18
jocke1068@yahoo.se

Ruben Brage
Tröskaregatan 90
583 34 LINKÖPING
013-15 87 42
070-345 21 17
mail@rubenbrage.se

Kim Arrio
Dagsbergsvägen 8b
603 50 NORRKÖPING
076 - 835 86 88
swespy_kim@hotmail.com

Föreningsadress: Tåkerns Fältstation, Box 204, 595 22 MJÖLBY

Fältstation: Kvarnstugan, Ramstad, 599 93 ÖDESHÖG tel 0144-321 19

Postgironummer: 26 34 96 - 2

Logi och guidning: Platschefen 0144 - 321 19

Medlemsavgift: Avgiften för 2010 är 100 kr och inkluderar ett info och Vingspegelns Tåkernnummer.

Adress hemsida: **www.takern.se** Org. nr. 823000-4817

Årsrapport 2009 från Tåkerns Fältstation

Redaktörer: Lars Gezelius och Lars Nilsson

Linköping 2010. ISSN 1650-3058
Meddelande nr. 86 från Tåkerns Fältstation.
Rapport till Tåkernfonden.
Upplaga: 150 ex.

Annual report 2009 from Tåkern Field Station, Sweden

*Contribution No. 86 from Tåkern Field Station.
Report to the Tåkern Fund.*

De årliga rapporterna som publicerats sedan 1990 har haft lite olika namn. Till en början hette de "Fältarbete" (1990-1997). Sedan kom namnet "Fåglar i Tåkern. Fältarbete" (1998-1999) och rapporten registrerades med ett ISSN nummer hos Kungliga biblioteket. Eftersom det inte alltid bara handlar om fåglar kändes benämningen Fåglar i Tåkern inte helt korrekt. Från och med 2000 heter den kort och gott "Årsrapport från Tåkerns Fältstation". Arter på rödlistan anges med hotkategori i rubriken. (EN - Starkt hotad, VU- sårbar, NT - nära hotad).

Tåkerns Fältstation stöds ekonomiskt av Tåkernfonden.

Tåkern Field Station is financially supported by the Tåkern Fund.

Omslag/Cover: Knölsvan/Mute Swan.
Foto: Johan Träff

Innehåll	Sida
Verksamheten 2009.....	4
Väder.....	5
Doppingar.....	6
Rördrom.....	7
Knölsvan.....	8
Gåsräkningar.....	9
Sädgås.....	11
Kanadagås.....	11
Grågås.....	12
Skedand och årta.....	13
Snatterand.....	14
Simfågelräkningar.....	15
Brun kärrhök.....	18
Småfläckig sumphöna.....	19
Trana.....	20
Skrattmåsa.....	21
Fisktärna.....	22
Svarttärna.....	23
Trastsångare.....	24
Vassångare.....	25
Skäggmes.....	26
Pungmes.....	27
Ringmärkning.....	28
Punktrutt - Tåkern runt.....	29
Inventering av strandängar.....	30
Charlottenborgsmaden.....	31
Lövängsborgsmaden.....	32
Renstadmaden.....	33
Kvarnängen.....	34
Bankängen.....	35
Svanshals äng.....	36
Sjötuna äng.....	37
Furåsa-Hov, Säby.....	38
Herrestad äng.....	39
Källstad hoparbete.....	40
Yxstad, Åsby.....	41
Övriga obsar 2009.....	42
Förteckning av meddelanden.....	44

Verksamheten 2009

Fältstationsåret 2009 var intensivt med relativt omfattande fältarbete trots att försommaren blev kall och ogästvänlig. Många trotjänare har deltagit i inventeringarna, liksom flera nya Tåkern-entusiaster. Ett internationellt inslag har även funnits 2009 med medarbetare från Lettland och Turkiet. Ny art för Tåkern blev svarthakad buskskvätta och nu har 276 arter setts vid sjön genom åren. Under våren invigde landshövdingen ett nytt fågeltorn vid besöksområdet Glänås. Stationen var bemannad 155 dagar, mest i maj-augusti. Långliggande personal var Anders Olovsson, Lars Gezelius, Adam Bergner och Diana Feldmane från Lettland. Övriga som gjort omfattande insatser är Bengt Andersson, Kim Arrio, Karl-Martin Axelsson, Tommy Berg, Göran Bergengren, Christer Elderud Anders Elf, Jan Henriksson, Ellen Hultman, Konny Hörberg, Morgan Johansson, Gunnar Myrhede, Lars Nilsson, Ture Person, Magnus Swenson och Joakim Wallin. Verksamhet och inventeringar har figurerat både i radio och press. Under året ringmärktes 2832 fåglar av 64 arter, vilket är något mer än 2007 och 2008. Ny märkart blev en ringtrast vid Stora Lund i april. 1026 boungar märktes, bl.a. 236 svartvita flugsnappare, 105 fisktärnor, åtta svarttärnor och 262 skrattnåsar. Under året noterades enligt Svalan 201 arter vid sjön.

Januari - mars

Stationen var bemannad 18 dagar, mestadels på helger. Två vinterfågelrutter genomfördes i början av januari, Tåkern Runt (tolfte året) och Omberg (tionde året). Tre skridskoturer gjordes på finfin is. Midvinternräkningen av simfåglar i mitten av januari genomfördes i Vättern, Tåkern och Svartån. I mars genomfördes tre gåsräkningar. Personal var Bengt Andersson, Joakim Wallin, Marcus Danielsson och Lars Gezelius.

April-maj

Under april var stationen bemannad 17 dagar. Inventeringarna av strandängarna påbörjades, liksom kartering av brun kärrhök, rördrom och trana. En gås- och tranräkning genomfördes.

Under maj var stationen bemannad 31 dagar. Strandängarna inventerades, grågåskullar räknades och karteringen av skäggdopping, skedand, åрта, snatterand, skrattnås, pungmes, trastsångare, skrattnås och tärnor påbörjades. Holkarna vid Kvarnstugan och Glänås kollades. Fyra paddelturer företogs till Renstad yttre (1), Tovören (2) och östra sjön (1). Personal under månaderna var bl.a. Lars Nilsson, Joakim Wallin, Marcus Danielsson, Ture Persson, Karl-Martin Axelsson, Anders Olovsson (långliggare), Adam Bergner, Filip Larsson och Lars Gezelius.

Juni-juli

Under juni var stationen bemannad 26 dagar. Arbetet under perioden dominerades av inventeringar av häckande fåglar på strandängarna, trastsångare, vassångare, rördrom, måsar, tärnor, doppingar, trana och pungmes. Punktruttsinventeringarna "Tåkern runt" och Omberg genomfördes. Inventeringarna ute i sjön omfattade totalt 20 paddelturer fördelat på Renstad yttre 7, Prästören 2, Tovören/Svälinge 3, västra vassarna 3, östra delen 2, Källstadviken 1, Glänås 1 och Lorbydeltat 1. Ringmärkning av boungar av skrattnås, fisktärna, svarttärna, pilgrimsfalk, brun kärrhök och holkhäckande fåglar bedrevs. Den traditionella nattsångarinventeringen genomfördes 10 juni. Den standardiserade ringmärkningen vid Renstad kanal startade redan 28 juni och fångst bedrevs 28-30 juni

I juli var stationen bemannad 24 dagar. Ringmärkning vid Renstad kanal bedrevs under totalt 19 morgnar. I övrigt inventerades knölsvan och rastande vadare. Två paddelturer genomfördes vid Tovören. Personalen utgjordes av Anders Olovsson och Kim Arrio (långliggande PC:ar), Diana Feldmane (Lettland), Adam Bergner samt Ezgi Celepci och Cansu Önlen (Turkiet).

Augusti-september

I augusti var stationen bemannad 18 dagar och i september 9. Personal var Anders Olovsson, Karl-Martin Axelsson, Diana Feldmane, Adam Bergner, Lars Gezelius, Marcus Danielsson och Joakim

Wallin. Två tyska limnologer gästade stationen under några veckor. Två simfågelräkningar samt fyra gås- och tranräkningar genomfördes. Ringmärkning vid Renstad kanal bedrevs 15 morgnar i augusti och sju i september.

Oktober-december

Under perioden var stationen bemannad 12 dagar. Fyra gåsräkningar och två simfågelräkningar genomfördes. I december genomfördes dessutom två intressanta örnräkningar. Ringmärkning bedrevs vid Renstad kanal fem morgnar under oktober och Christer Elderud bedrev kvällsfångst av dvärgbeckasin vid Glänås och Furåsa. Personal/flitiga räknare var Joakim Wallin, Adam Bergner, Bengt Andersson, Karl-Martin Axelsson, Ellen Hultman, Tommy Berg, Anders Elf, Benny Ekberg, Christer Eriksson, Lars Gezelius, Staffan Kvist, Konny Hörberg, Malin Granlund, Gunnar och Elke Myrhede, Jan-Erik Nordqvist och Tommy Tyrberg. Årets traditionella gåsmiddag lockade 23 personer.

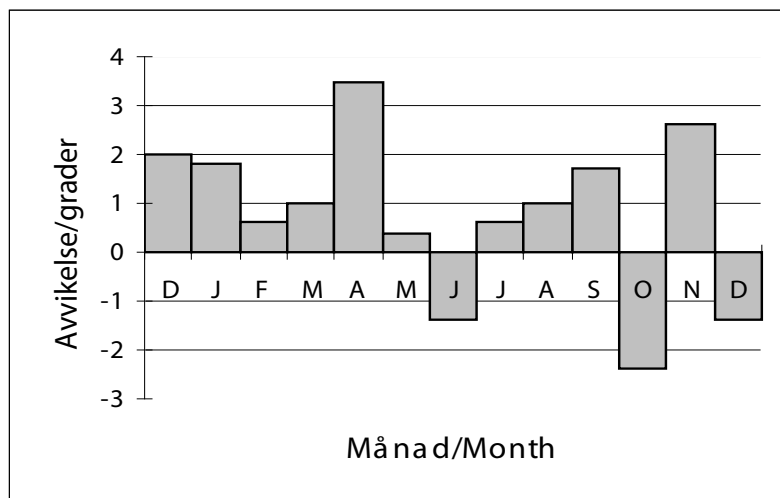
Väder

(Uppgifterna är hämtade från väderstationen Västerlösa, ca 40 km öster om Tåkern.)

Vintern blev över mild men sjön var isbelagd (10 - 15 cm) från mitten av december till slutet av mars. I slutet kom ett rejält bakslag med minusgrader och snö. Våren blev varm och ganska torr. Juni bjöd på trist och kallt väder som irriterade inventerarna. Juli och augusti var nederbördsrika men något varmare. Hösten blev relativt varm med undantag för oktober. I december kom rejäl vinterkyla och snö. Sjön frös i mitten av månaden.

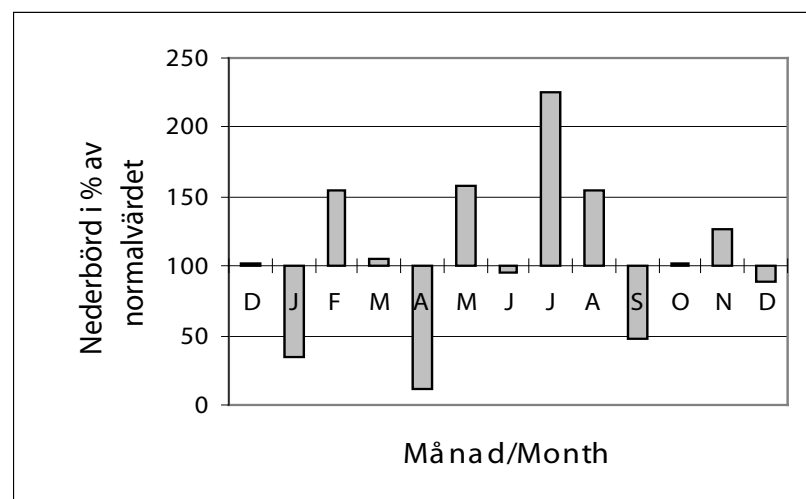
Figur 1. Temperaturavvikelse från normalvärdet under dec 2008 - dec 2009.

Deviation (degrees) from normal temperature from December 2008 to December 2009.

Figur 2. Nederbörden i procent av normalvärdet under dec 2008 - dec 2009. (Normalvärdet =100 %.)

Precipitation expressed as percentage of normal amount. December 2007 to December 2009. (Normal precipitation = 100 %).

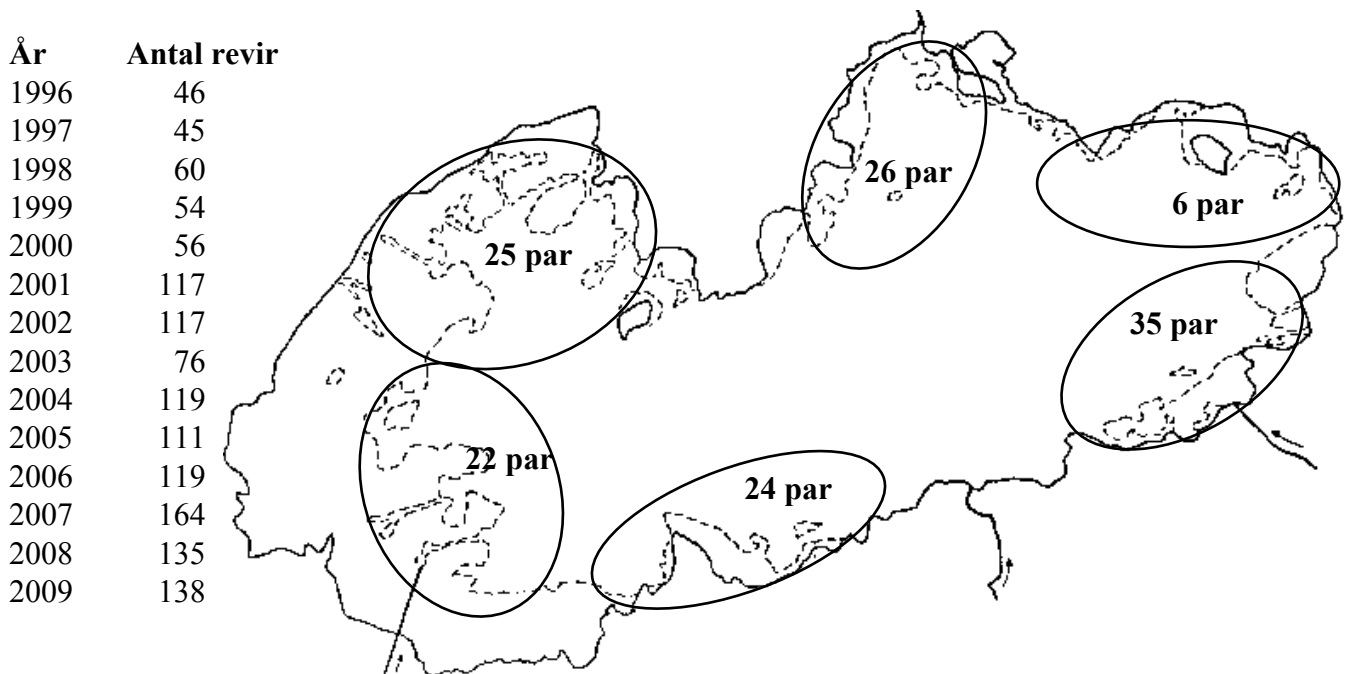

Skäggdopping *Podiceps cristatus*

Lars Nilsson

Inventeringen av skäggdopping som återupptogs 1996 efter över 20 års uppehåll fortsatte för fjortonde året. Den största insatsen har gjorts genom räkning av kullar under juni-juli och totalantalet skäggdoppingar under sommar och höst. I vissa områden med många doppingpar har antalet bon räknats. Totalt lokaliserades 138 par (revir). Antalet par är fortfarande högst i området Hygnestad-Furåsa, men fördelningen runt sjön är ändå tämligen jämn. Ett tjugofemtal ungpullar har noterats, betydligt fler än tidigare år. Vid höstens simfågelräkningar noterades följande antal i mitten av månaden: augusti 250, september 500, oktober 90 och november 5. Det stora antalet revir och de höga siffrorna vid hösträkningarna beror säkerligen på att bestånden av kransalger, axslinga och krusnate fortsatt har en mycket stor utbredning. Den relativt milda vintern har troligen också medfört högre överlevnad.

Figur 3. Skäggdoppingrevir, totalt 138 par. *Territories of Great Crested Grebe, in total 138 pairs.*

Svarthakedopping *Podiceps auritus* (NT)

Två ex sågs från Glänåstornet 7 juni. Utanför Furåsavassen fanns ett ex 16 juni.

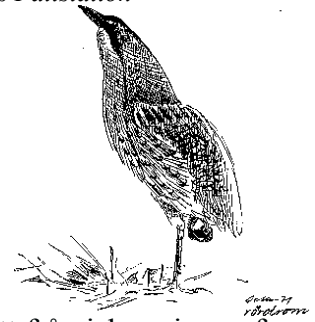
Smådopping *Tachybaptus ruficollis*

Under våren och sensommaren-hösten gjordes dryga tiotalet observationer, en klar ökning jämfört med tidigare år. Aprilobsar vid Svältinge- och Glänåstornen. Enstaka ex under perioden 4 augusti – 21

Svarthalsad dopping *Podiceps nigricollis* (EN)

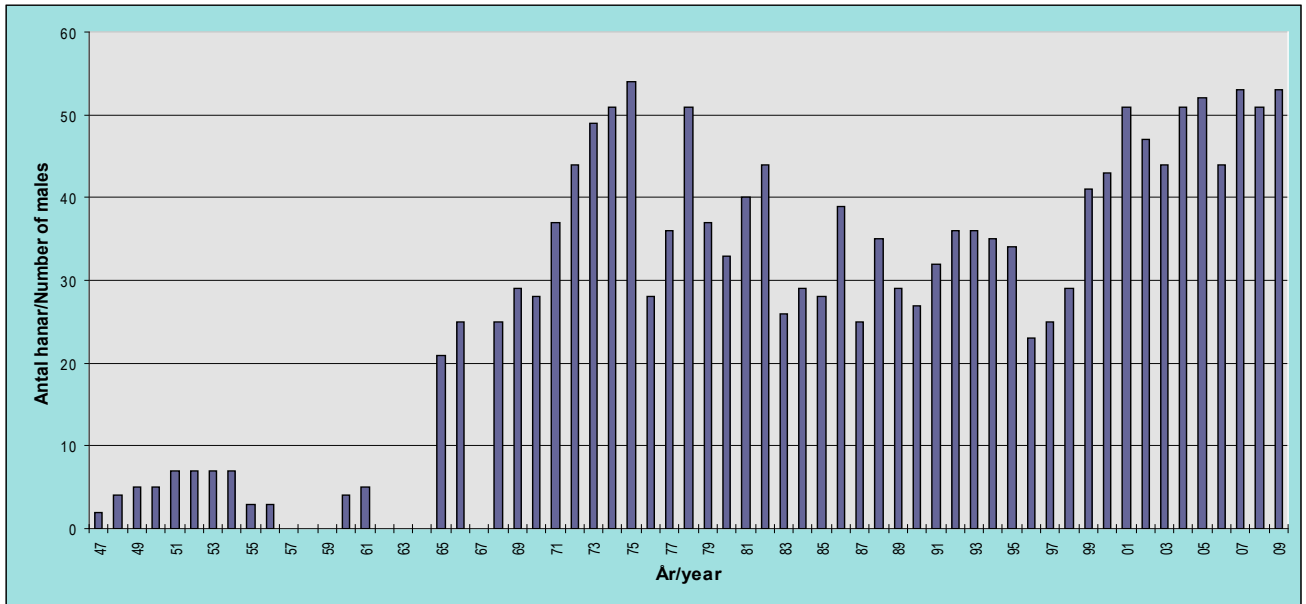
Två ex sågs från Glänåstornet 18 maj. Det här var fjärde observationen sedan 1985. Kanske var det, liksom förra året, fråga om fåglar på väg till Hornborgasjön som gjorde en paus på vägen dit.

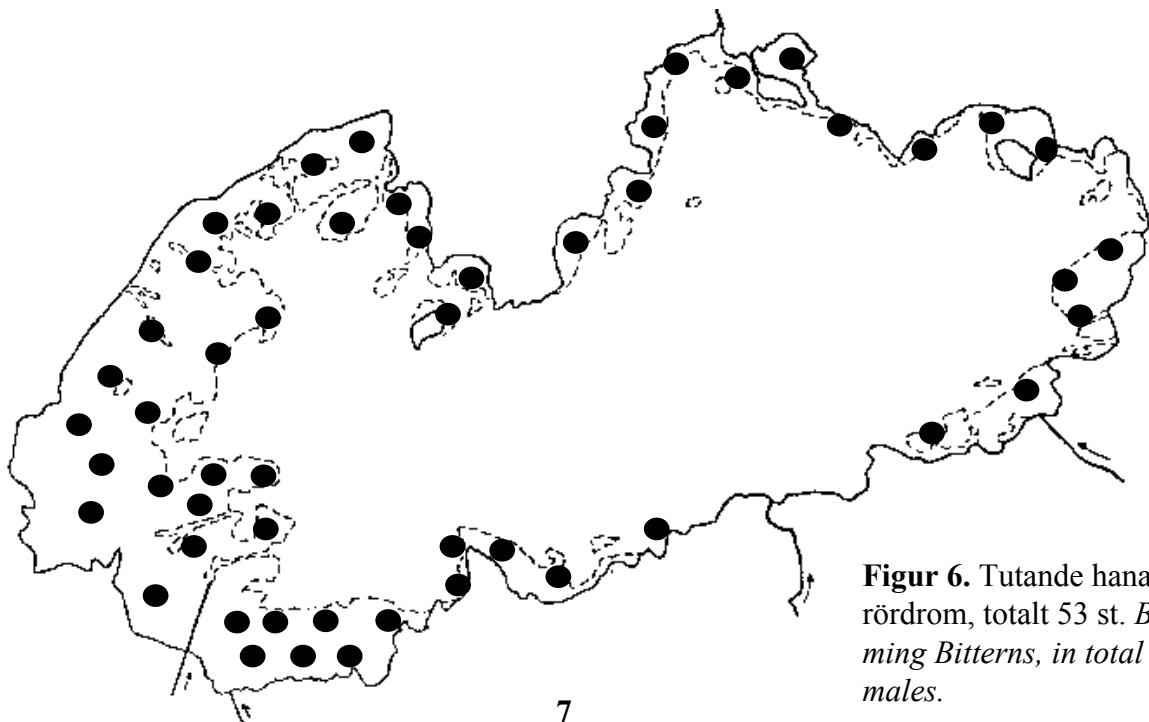
Rördrom *Botaurus stellaris* (NT)

Ture Persson

Den första rördrommen hördes redan 21 januari. Inventeringen har pågått från islossningen fram till midsommar, då vassens bastubor tystnar. Avlyssning har skett från stränderna och vid paddelturer efter kanaler och vid vassens ytterkant, parallellt med räkning av övriga vassararter såsom brun kärrhök, doppingar, skrattmåsar och fisktärnor. Vassbesök är ett måste för att lokalisera reviren, då avståndsbedömningen är mycket svår att göra. Rördrommen är ju fågelsjöns doldis och ses enstaka gånger vid spelflykten under tidig vår. Större är chansen i början av juni, då honorna flyger fram och åter mellan boet och ut till fiskeplatserna. Oftast dröjer det ca en timme mellan bobsöken. Reviren ligger tätast i de västra vassarna och med jämn spridning i sjöns östra del. Antalet tutande hanar blev 53 st. Avflyttningen sker i oktober, och då kan man under mörka kvällar höra det speciella kraxandet.

Figur 5. Antalet tutande rördrommar 1947-2009. Number of booming Bitterns 1947-2009.

Figur 6. Tutande hanar av rördrom, totalt 53 st. Booming Bitterns, in total 53 males.

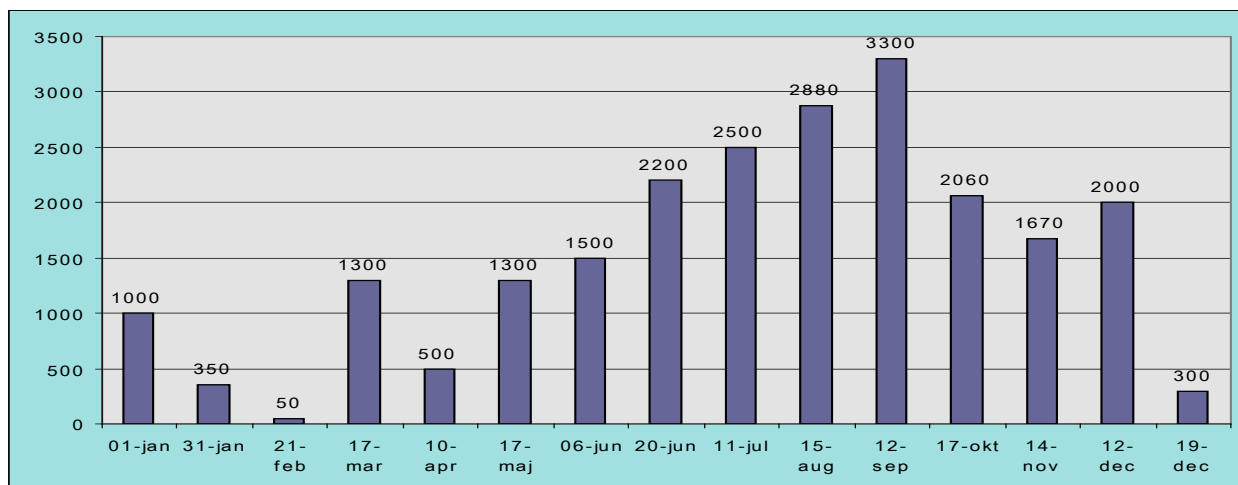
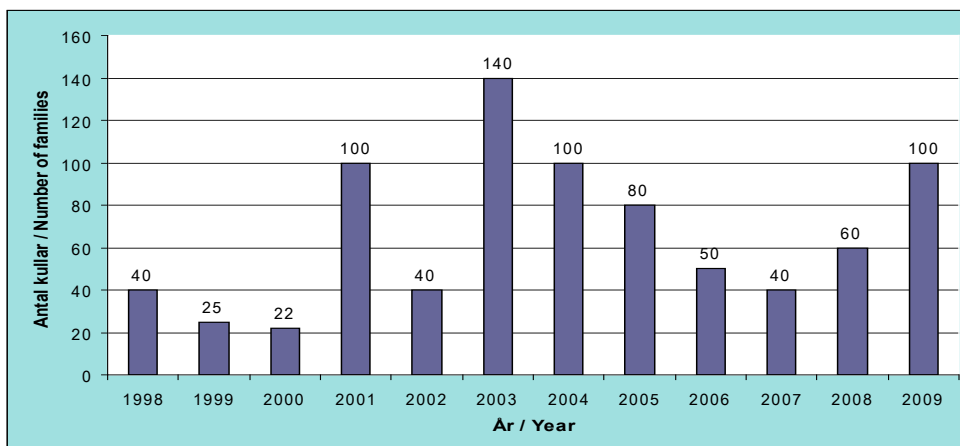
Knölsvan *Cygnus olor*

Lars Nilsson

Efter att ha ägnat knölsvanen ringa uppmärksamhet började Fältstationen 1998 att samla in mer data om arten. Förutom noteringar om bl.a. häckande svanar som gjorts i samband med annat inventeringsarbete har räkningar av ungfåglar skett från strategiska platser runt sjön, framförallt från Glänåstornet. Här ser man i juni-juli en stor del av kullarna som har kläckts i sjön under året. Från höstens simfågelräkningar finns också data, men här är naturligtvis antalet översomrare och inflyttare stort. Även om simfågelräkningarna inte visar hur många häckningar som genomförts i sjön under året ger de ändå en bra bild av Tåkerns förutsättningar att attrahera knölsvanar. Under hösten var antalet, i likhet med de senaste åren, mycket högt. Årets högsta notering blev 3300 ex som inräknades vid simfågelräkningen den 12 september. Stora antal fanns också kvar i sjön i slutet av året. Så sent som 12 december fanns ca 2000 svanar i sjön. Även detta år fanns många svanar kvar in i januari. Högsta noteringen blev i januari 1000 ex den 1:a, räknat både från Hovtornet och Svanshals kyrka. Den sista januari var sjön frusen med 10 cm is, men i några rårar uppehöll sig 350 svanar. Antalet kullar i sjön uppskattades till 100, en klar uppgång från fjolårets 60 kullar och i nivå med de goda åren 2001-2004. Varför antalet kullar varierar så mellan åren har vi idag ingen bra förklaring till. Det finns inget som tyder på att födounderlaget har förändrats, kransalgsbestånden är på en fortsatt hög nivå. Sedan finns det naturligtvis en hel rad andra faktorer som kan påverka antalet häckande knölsvanar, inte minst förhållandena i övervintringsquarteren.

Figur 7. Max antal knölsvansfamiljer under sommaren i Tåkern 1998-2009. *Maximum number of Mute Swan families during summer 1998-2009.*

Figur 8. Antal knölsvanar i Tåkern 2009 räknade i huvudsak från Glänås fågeltorn (från och med september, inklusive årsungar). *Number of Mute Swans in Lake Tåkern in 2009 counted mainly from Glänås bird tower. From September juveniles are included.*

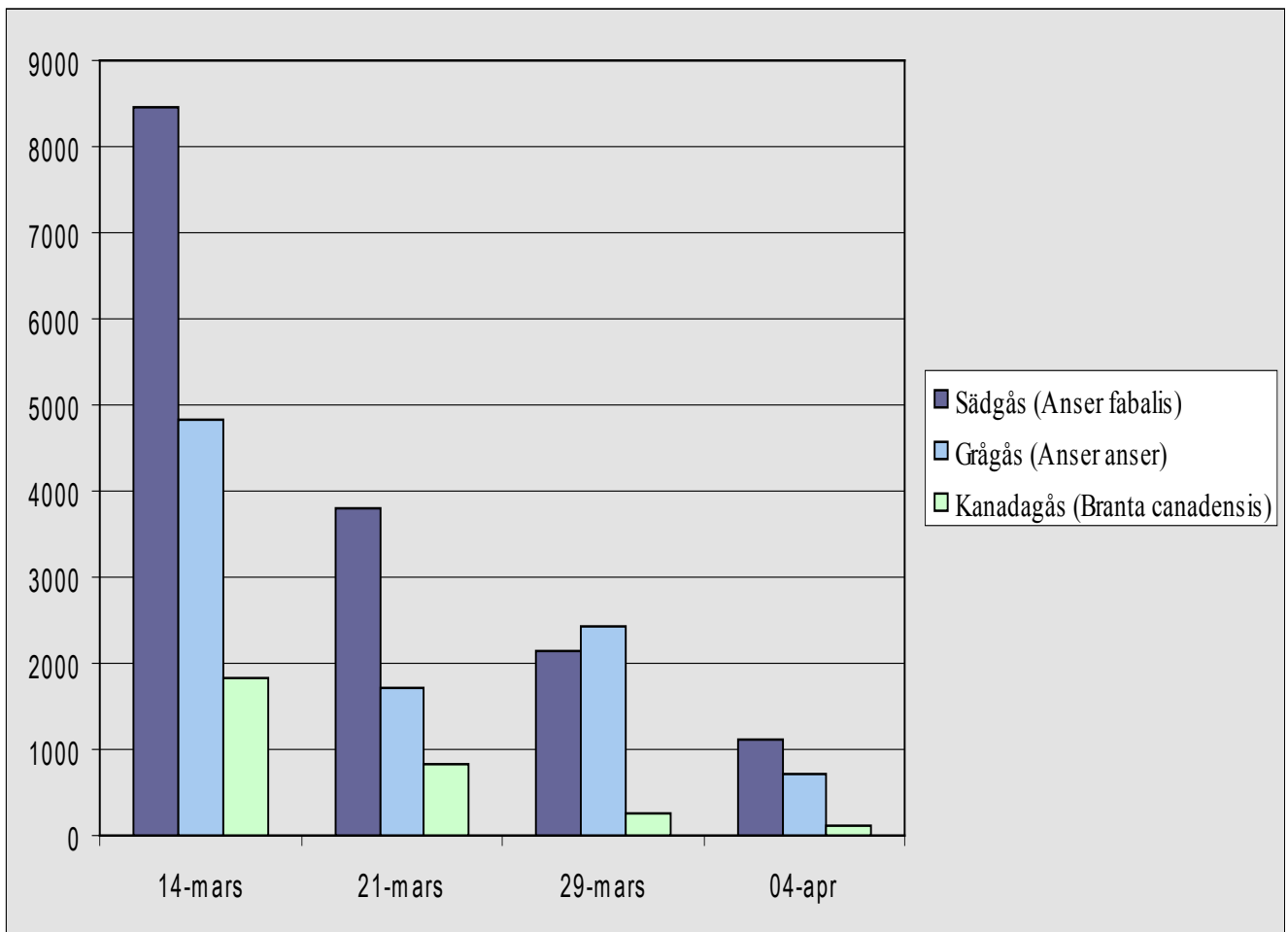
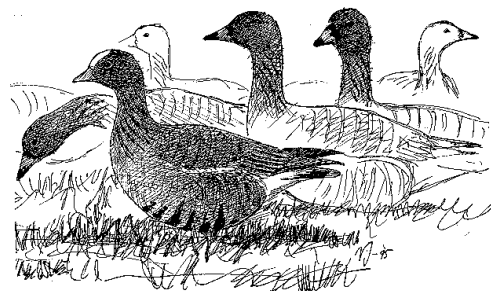
Gåsräkningar / *Geese-counts*

Lars Gezelius

Våren

Under våren arrangerades fyra gåsräkningar som täckte in hela sjön. Under våren toppade **sädgås** med 8460, **grågås** med 4840 och **kanadagås** med 1830, alla vid första räkningen 14 mars. **Bläsgås** rastade med som mest 93 ex. 28 mars, **spetsbergsgås** med 23 ex. och **vitkindad gås** med två ex. 14 mars. Två ex. av **tundrasädgås** *Anser fabalis rossicus* noterades 20 mars. Vårmax av **trana** blev 751 ex 29 mars. De tre vanligaste arternas antal vid olika räkningstillfällen åskådliggörs i figuren nedan.

Figur 9. Antalet gäss vid vårens räkningar. *Number of geese during spring 2009.*

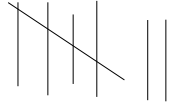

Hösten

Under hösten genomfördes åtta räkningar. Mittmånadsräkningarna på hösten ingår i de av Wetlands International samordnade europeiska inventeringarna av gäss. Räkningmetodiken var densamma som tidigare år, d.v.s. gässen räknades under morgonuppfloget från sju platser runt sjön. Räkningarna kompletterades med artbestämning av ovanligare arter på fälten senare samma dag eller dagen efter. Gåshösten bjöd mest på överaskningar i form av att några arter var relativt fåtaliga. **Sädgås**, **bläsgås**, **spetsbergsgås**, **fjällgås** och **vitkindad gås** uppträdde sparsamt. Sädgåsens max på drygt 6000 är det lägsta höstrastande antalet vid Tåkern sedan 1971! **Grågässen** uppträdde i något färre antal jämfört med förra hösten och toppade i mitten av september. Trots allt är det näst högsta antalet någonsin vid Tåkern. Maxantalet för **kanadagås** blev relativt lågt. I övrigt kan nämnas att två **fjällgäss** rastade vid Säby 27 oktober, 13 **prutgäss** sågs sträckande vid Tovören 16 september och en **tundrasädgås** sågs vid Säby 25 oktober.

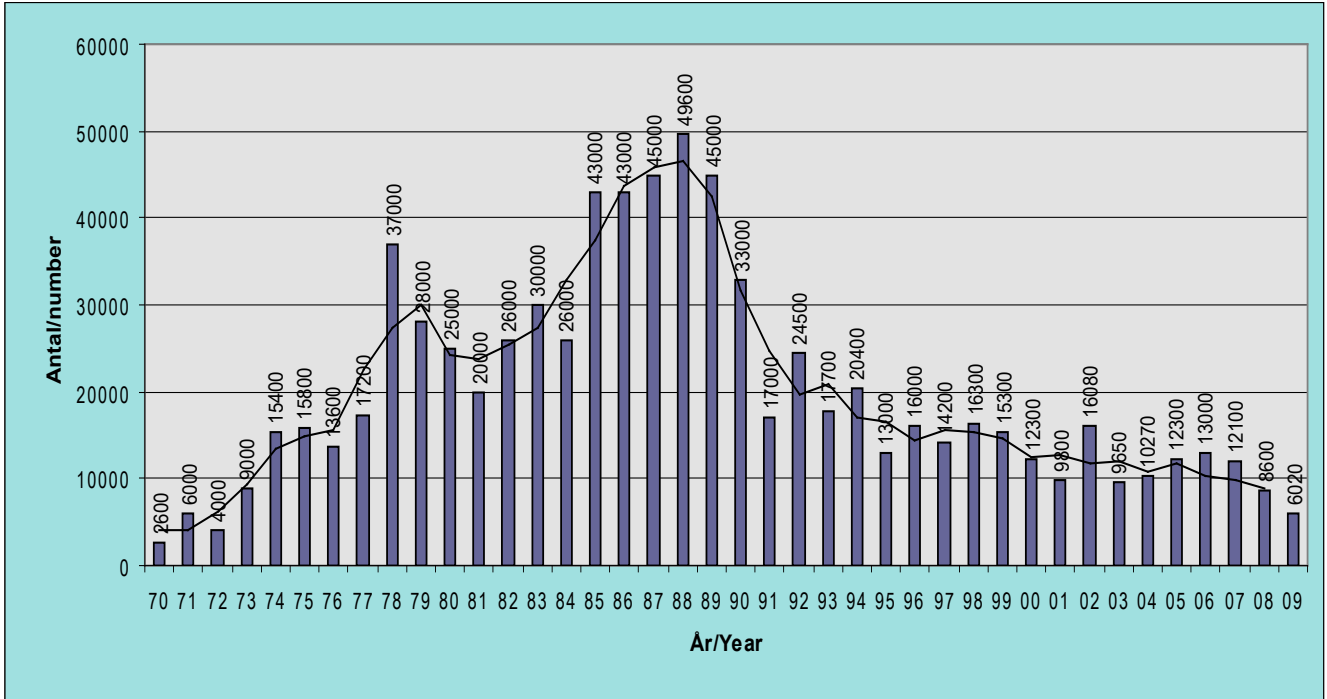
Tabell 1. Antalet individer av olika gåsararter vid höstens räkningar. *Number of Geese counted during the autumn.*

	15/8	30/8	12/9	26/9	10/10	17/10	31/10	14/10
Sädgås <i>Anser fabalis</i>	98	92	6	1220	1900	5070	6020	4910
Grågås <i>Anser anser</i>	11140	10600	16550	9750	4820	3030	430	19
Bläsgås <i>Anser albifrons</i>	-	-	-	-	-	10	25	10
Spetsbergsgås <i>Anser brachyrhynchus</i>	-	-	-	-	-	-	15	-
Fjällgås <i>Anser erythropus</i>	-	-	-	-	-	-	1	-
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	2250	1850	540	430	670	2040	1320	950
Vitkindad gås <i>Branta leucopsis</i>	-	-	-	-	-	-	30	-
Stripgås <i>Anser indicus</i>	-	-	-	1	-	-	2	-

Sädgås *Anser fabalis* (NT)

Höstmaximum infaller allt senare och årets topp blev endast drygt 6000, vilket är det lägsta höstrastande antalet vid Tåkern sedan 1972! De flesta gässen flög liksom tidigare ut i sektorn Säby-Furåsa samt vid Holmen-Renstad (särskilt under senare delen av hösten). Antalet sädgäss i Sverige 2008 var i oktober 65000. Arten har en fallande trend som höstrastare i Sverige, även om det var högre antal 2007 och 2008. 2009 var de två största rastplaterna i Sverige i oktober Kvismaren med nära 20000 och Hjalstaviken med 15500.

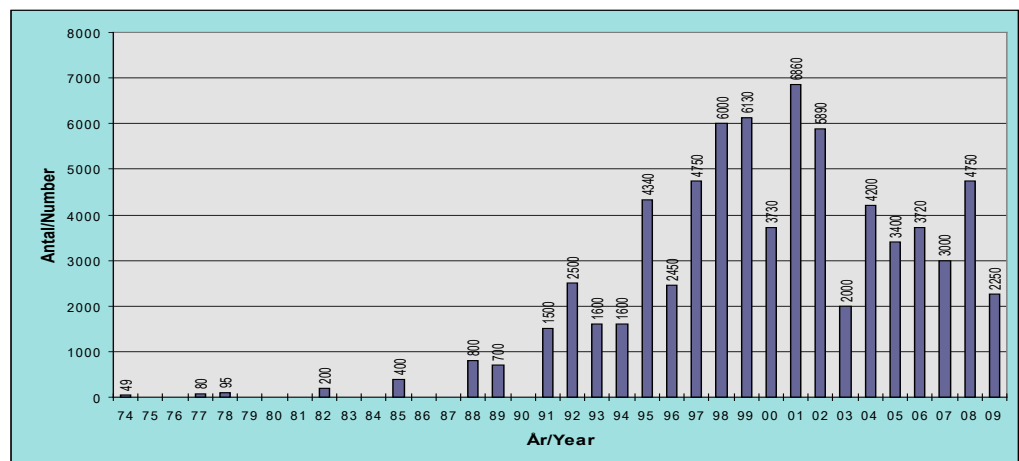

Figur 10. Max antal sädgäss vid Tåkern höstarna 1970-2009. Linjen anger rullande treårsmedel. *Maximum number of Bean Geese at Tåkern during the autumns 1970-2009. The line shows running three-year means.*

Kanadagås *Branta canadensis*

Antalet höstrastande kanadagäss ökade i slutet av 1990-talet men efter 2001 kan en klart nedåtgående trend skönjas vad gäller höstmaximum. Variationerna under hösten är dock stora och beror bl.a. på att de utnyttjar Vättern som alternativ sovplats. Årets max, 2250 ex, inräknades 15 augusti. Antalet häckande kanadagäss är fortsatt relativt lågt i Tåkern. I maj-juni sågs sex kullar (jfr. tre st. 2008 och 2007, 19 st. 2006, 18 st. 2005, 8 st. 2004, 16 st. 2003 och 2002, 14 st. 2001 och -00 samt 22 st. 1999) i vassarna och på strandängarna. Kullarna sågs vid Glänås (1), Sjtötuna (2) och Åsby (3).

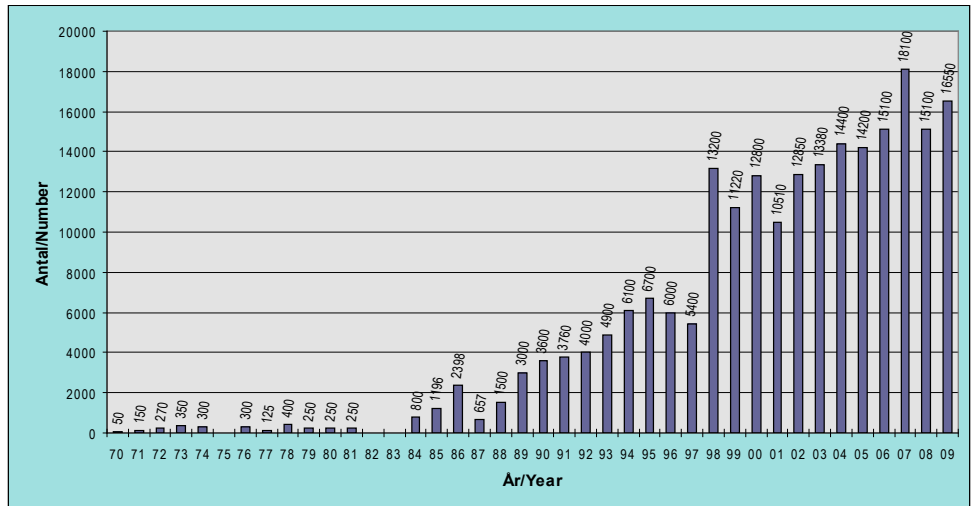
Figur 11. Max antal kanadagäss vid Tåkern höstarna 1974-2009. *Maximum number of Canada Geese at Tåkern during the autumns 1974-2009.*

Grågås *Anser anser*

Maxantalet grågäss under hösten, 16 550 i mitten av september, är något lägre än rekordnoteringen med dock det näst högsta. Totalsumman har vid de riksomfattande septemberinventeringarna i Sverige ökat kraftigt från 20 000 ex 1984 till ca 225 000 ex 2008. Tåkern hyste 2009 landets näst största ansamling av grågäss i september. Tämnaren var värst med 19000. Hjälstaviken hade 15200.

Figur 12. Maxantal grågäss under höstarna 1970-2009. *Maximum number of Greylag Geese during the autumns 1970-2009.*

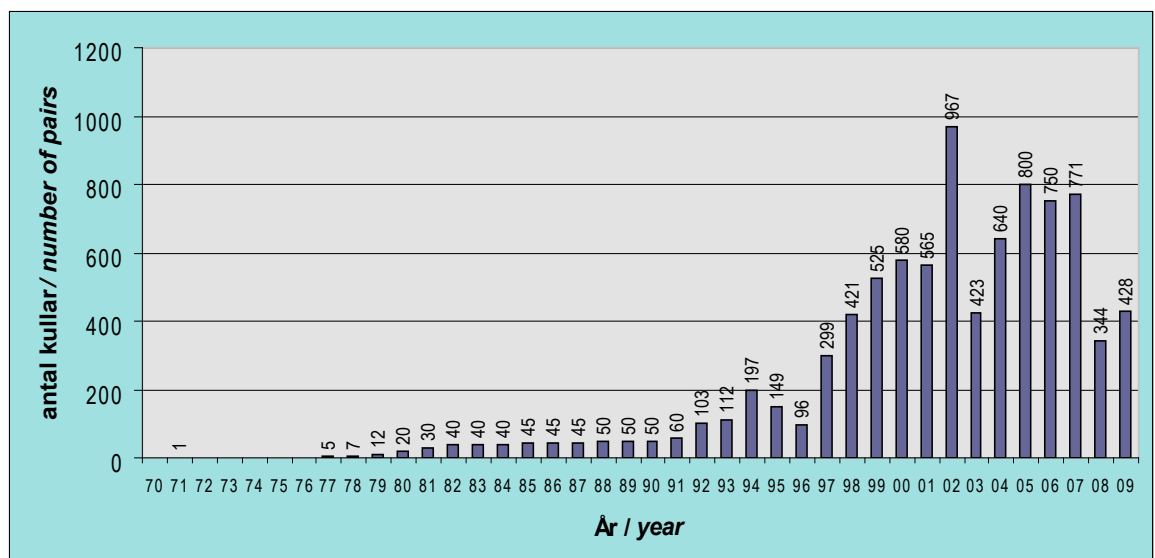
Räkning av kullar

Årets inventering var heltäckande och räkningarna skedde 12 - 31 maj, med huvudinventeringsdag 24 maj, d.v.s. under perioden då kullarna lämnar vassområdena och går upp på strandängarna. De tidigaste kullarna noterades 26 april. Det högsta antalet kullar på respektive strandängsavsnitt återges i tabell 2. Årets inventering slutade på 428 kullar. Populationen ligger numera kring 400-500 par snarare än tidigare års höga nivå på 700-900 par.

Tabell 2: Antal grågåskullar fördelade på olika strandängar med 2008-1998 års antal inom parentes. *Number of Grey-lag Geese clutches on different meadows at Tåkern. Number 2008-1998 within brackets.*

Äng/Meadow	Antal/Number
Ramstad + mad	24 (15, 13, 24, 16, 9, 1, 15, 4, 5, 16, 5)
Kvarnängen	0 (1, 12, 5, 5, 12, 5, 40, 35, 30, 32, 25)
Bankängen	30 (15, 60, 54, 57, 40, 55, 130, 80, 80, 90, 100)
Svanshals äng	37 (55, 95, 74, 67, 75, 82, 100, 40, 40, 19, 16)
Glänås-Lorby	18 (5, 33, 2, 10, 5, 0, 10, 0, 0, 0, 0)
Sjötuna	20 (8, 41, 8, 50, 32, 12, 16, 20, 16, 10, 5)
Hov/Furåsa	44 (79, 66, 90, 75, 62, 27, 77, 80, 93, 52, 41)
Säby	37 (25, 65, 90, 105, 100, 20, 100, 65, 35, 30, 9)
Sandby	25 (0, 50, 40, 75, 15, 10, 43, 17, 15, 20, 33)
Herrestad	16 (7, 73, 30, 43, 30, 20, 77, 30, 23, 24, 14)
Källstad hopabete	0 (3, 35, 10, 11, 20, 30, 35, 10, 30, 10, 15)
Hånger	0 (0, 0, 5, 20, 15, 0, 22, 0, 0, 0, 0)
Källstad	0 (0, 5, 23, 12, 20, 4, 40, 34, 22, 31, 18)
Yxstad	45 (40, 53, 85, 70, 70, 62, 80, 50, 20, 33, -)
Åsby	56 (53, 50, 90, 40, 39, 25, 72, 50, 34, 57, 40)
Väversunda	76 (38, 120, 120, 125, 96, 75, 110, 50, 137, 101, 100)
Summa:	428 (344, 771, 750, 800, 640, 423, 967, 565, 580, 525, 421)

Figur 13. Antal grågåskullar 1970-2009. *Number of Greylag Geese families 1970-2009.*

Skedand *Anas clypeata* och årtå *Anas querquedula* (VU)

Lars Nilsson

Under årens lopp har försök gjorts att uppskatta hur många skedänder som häckar i Tåkern. Detta är ingen lätt uppgift. Fåglarna, och då speciellt hanarna, uppehåller sig i april och fram till juni företrädesvis i den s.k. blå bården, det öppna vattnet mellan vass och strandäng. De är då lätta att räkna. De är också rörliga och flyger gärna mellan olika lokaler runt sjön. Uppskattningen av antalet häckande par bygger framförallt på ett stort antal besök vid de olika strandängarna. Antalet hanar och honor har räknats. Under 2009 beräknas 25 par av skedand ha funnits vid sjön under häckningstid (2008:24, 2007:18, 2006:17, 2005:13, 2004:18, 2003:18, 2002:17, 2001:16, 2000:17, 1999:20 par). Årets notering ligger klart över resultaten de senaste åren. Medeltalet för de senaste elva åren är 18 par. Första observationen gjordes 2 april då ett par sågs vid Lövsängsborg. Under försommaren samlades större mängder skedänder för ruggning vid sjön, bl.a. räknades 36 exemplar in från Glänåstornet 15 juni. Högsta antal noterades vid simfågelräkningen 15 augusti då 50 ex fanns i sjön, en klart lägre siffra än tidigare år. Några säkra ungvullar har inte observerats. Årets sista observation gjordes vid simfågelräkningen 14 november då 36 ex räknades in.

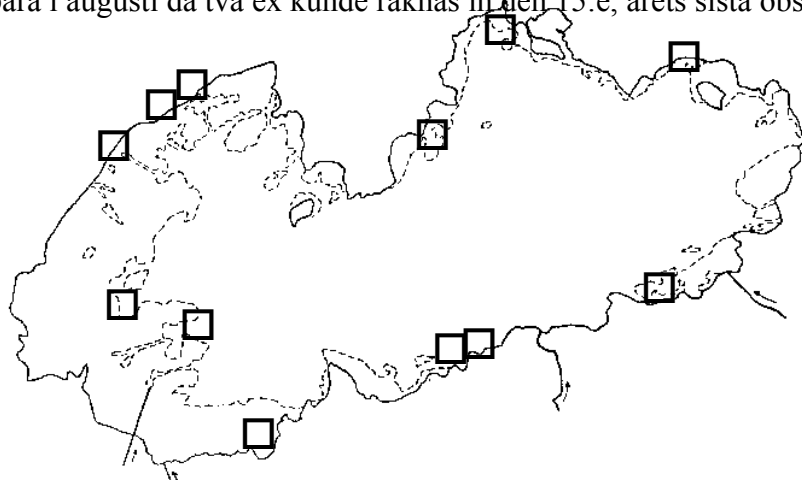

Figur 14. Par/revir av skedand *Anas clypeata*, 25 st. *Number of pairs of Shoveler*, 25.

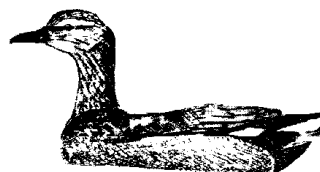
Årtan har räknats runt Tåkern enligt samma principer som för skedand. Uppträdandet följer också samma mönster, lättobserverad i blå bården under våren och färre observationer fram mot sommaren. Under 2009 räknades till 12 revir vid sjön (2008:13, 2007:13, 2006:13, 2005:12, 2004:12, 2003:16, 2002:16, 2001:13, 2000:12, 1999:12 revir). I slutet av 1970-talet uppskattades det häckande beståndet till 15-20 par. Under andra halvan av 80-talet ökade antalet par med en topp 1990 på 40-45 par. Under slutet av 90-talet har antalet sedan minskat. Medeltalet för de senaste elva åren är 13 par. Första observationen för året gjordes 10 april, då ett par sågs vid Glänås. Största antal samtidigt under våren var 10 ex, vid Yxstad 23 april. Vid höstens simfågelräkningar observerades årtor bara i augusti då två ex kunde räknas in den 15:e, årets sista observation.

Figur 15. Par/revir av årtå *Anas querquedula*, 12 st. *Number of pairs of Garganey*, 12.

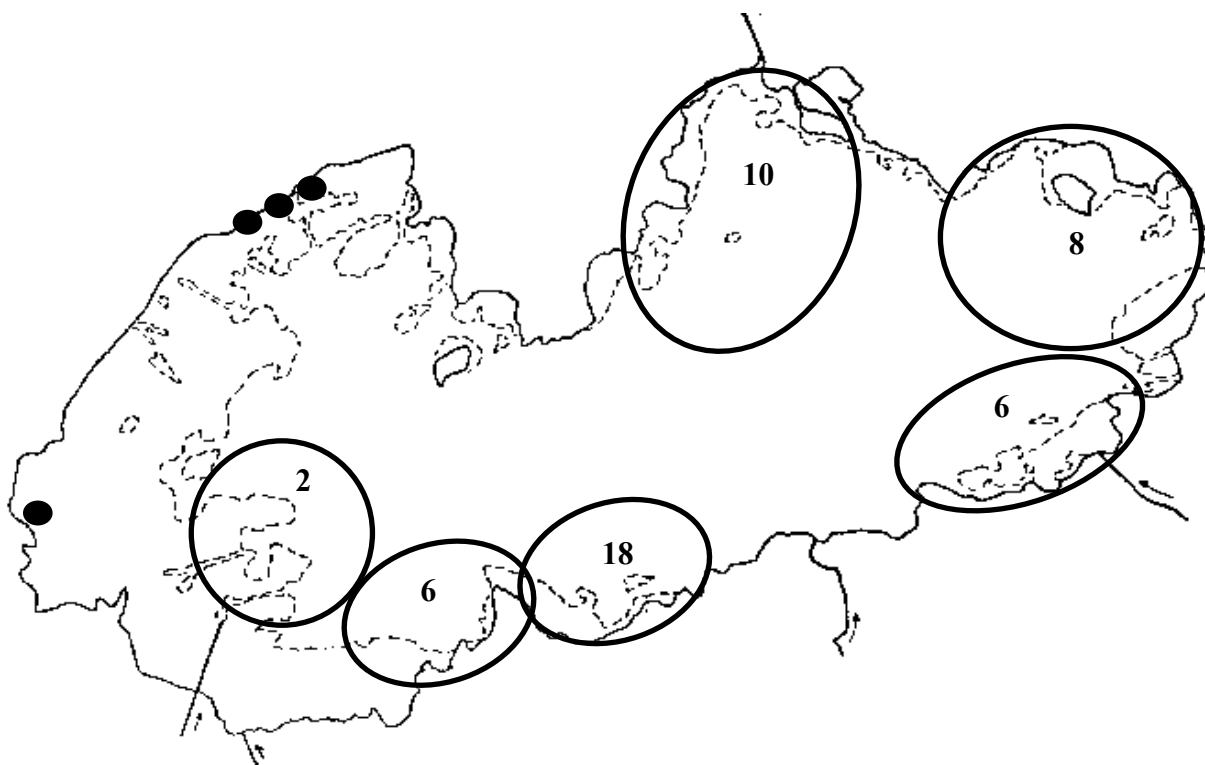
Snatterand *Anas strepera*

Lars Nilsson

Här görs återigen ett försök att beräkna hur många snatteränder som finns i Tåkern. Uppgiften är inte lätt eftersom snatteranden under häckningstiden är ganska mobil och också kan vara diskret i sitt uppträdande. Till hjälp har jag tagit framförallt Fältstationens dagbok. Här finns registrerat ett antal observationer dels från olika strandängar med blå bård, dels från paddlingsturer i olika delar av sjön. Komplettering görs också med obsar från de olika fågeltornen. Liksom för övriga redovisningsarter ger Svalan värdefull extra information.

Med utgångspunkt från dagboken bedöms Tåkernpopulationen under 2009 till 54 par (2008:44, 2007:44, 2006:42, 2005:31, 2004:52, 2003:32, 2002:29 par). Det är den högsta siffran som noterats sedan sammanställningarna började göras 2002. Medeltal för för de senaste åtta åren är 41 par. Det måste poängteras att siffran är ganska osäker eftersom snatteranden, som tidigare påpekats, är både mobil och diskret i sitt uppträdande. Enstaka bon hittades vid Tovören (2 honor på bo 31/5, ett bo med 10 ägg 10/6). En ungvall sågs vid Glånås 24 maj, minst 8 ungar. Årets första observation av snatterand gjordes den 19 mars då tre par sågs från Svålingetornet. Redan i juni samlas snatteränder i större flockar. I slutet av juli räknades 350 ex vid Sjötuna. Under höstens simfågelräkningar noterades höga antal (15 augusti: 301 ex, 12 september: 560 ex, 17 oktober: 323 ex, 14 november: 2730 ex!). Novembersiffran är den högsta som noterats vid Tåkern. Tidigare rekord var 1000 ex. Årets sista observation gjordes 8 december, då ett par sågs vid Glånåstornet.

Figur 16. Par/revir av snatterand *Anas strepera*, 54 st. Number of pairs of Gadwall, 54.

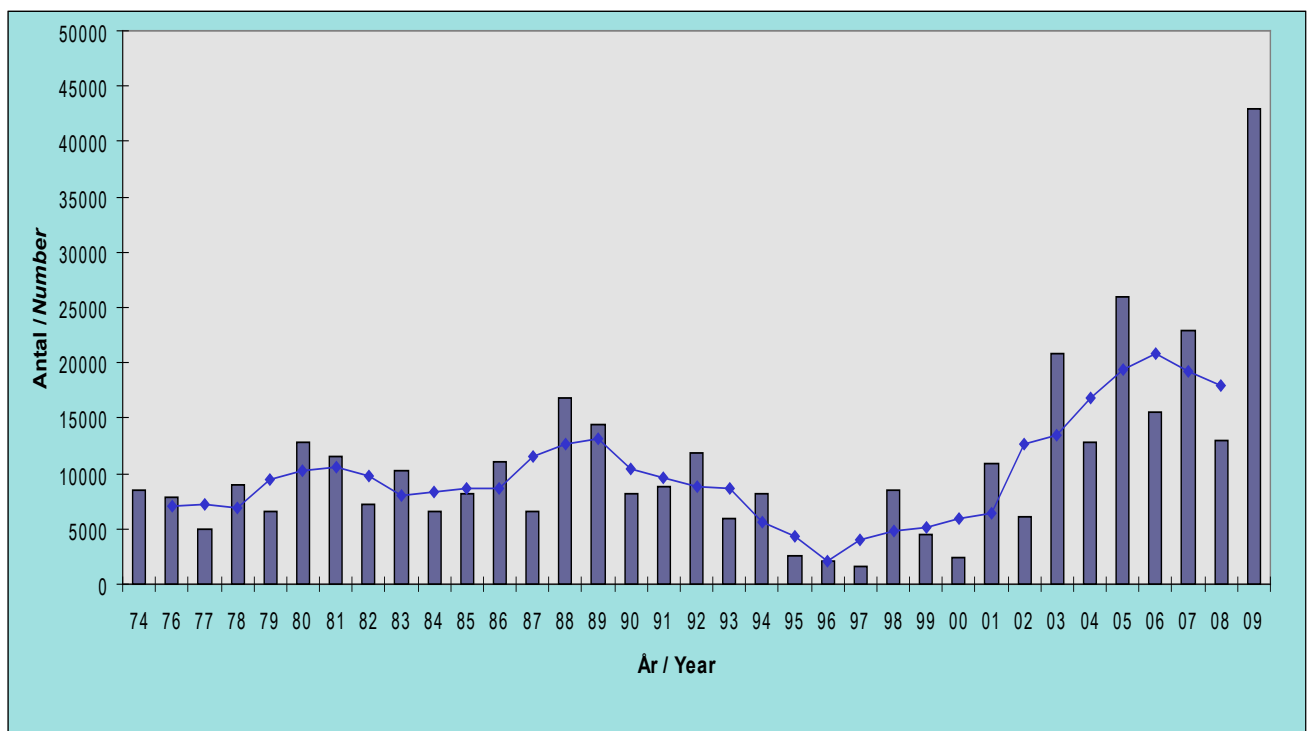

Simfågelräkningar / *Counts of Waterfowl*

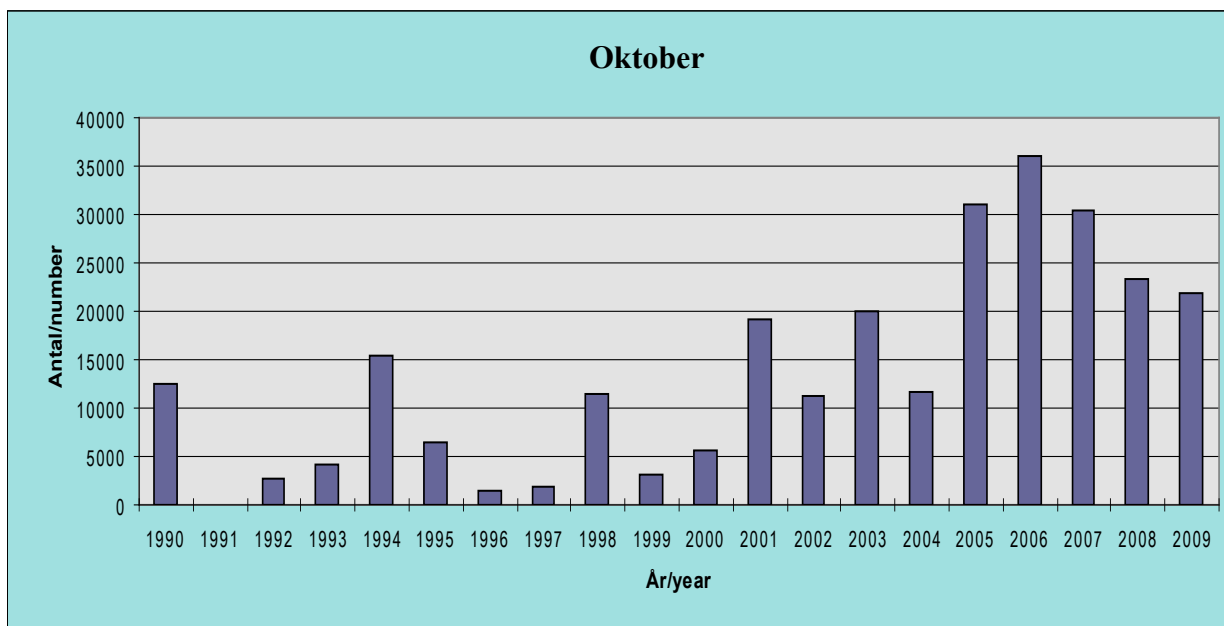
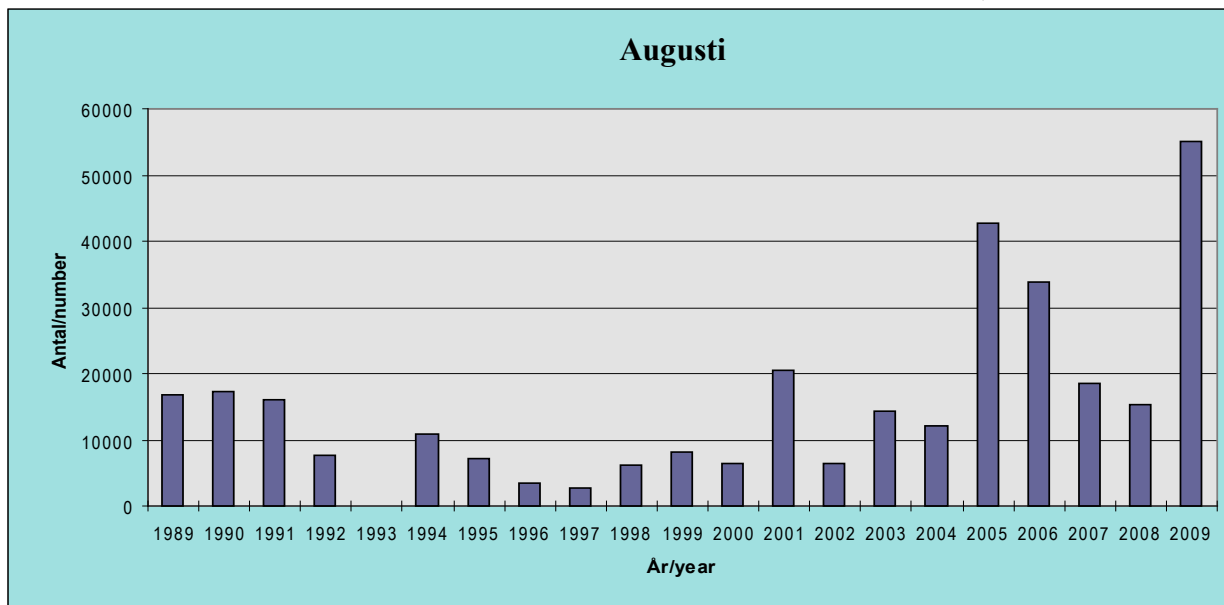
Lars Gezelius

Under hösten genomfördes fyra simfågelräkningar. Räkningen i september är som vanligt en del av de alleuropeiska räkningarna av simfåglar som är en del av Wetlands International's program. Väderbetingelserna var relativt bra vid alla räkningstillfällen med god sikt och svaga till måttliga vindar. Vid oktoberräkningen var det dock en isande kall nordanvind och i november lätt regn. Räkningsplatserna var i stort sett bemannade som tidigare år, d.v.s. Svanshals udde, Glänås, Sjötuna, Hov, Säbyviken, Svälänge, Åsby samt en paddeltur i Renstad yttre. Med undantag av oktoberräkningen blev det makalösa rekordsummor denna höst. Det har varit höga summor generellt sedan 2005. I augusti och september var antalen mer än tre gånger högre än medelvärdet för de senaste tio åren. Brunand och sothöna dominerade med rekordantal för Tåkern. Bland övriga rekordnoteringar kan nämnas 3300 knölsvanar och 4700 bläsänder. De stora antalen förklaras bl.a. av att en stor del av sjöns bottenyta var bevuxen av axslinga *Myriophyllum spicatum* och kransalgen rödsträfsse *Chara tomentosa*. Bland ovanliga arter under räkningarna kan nämnas två gråhakedoppingar 18 oktober. En rödhuvad dykand sågs vid Sjötuna 4 oktober och två ex. sågs vid Glänås 26 oktober – 2 november.

En simfågelräkning gjordes även 14 november och det blev flera helt häpnadsväckande resultat detta år, eller vad sägs om 2730 (1000) snatteränder (troligen sverigerekord genom alla tider), 3300 (2300) vigg, 2000 (1125) knipor och 1660 (608) storskrakar (alla utom knipa rekord för Tåkern någonsin! och med det tidigare rekordet inom parentes). I övrigt kan nämnas fem skäggdoppingar, 700 bläsänder, 36 (!) skedänder, en bergand och 210 salskrakar. Totalt räknades 13723 ex., vilket är rekord för november. 12 december fanns 2000 knölsvanar, men 19 december hade de flesta lämnat och endast 300 fanns kvar. Tio bergänder noterades 12 december.

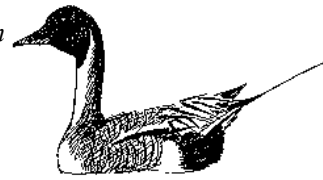
Figur 17. Totalt antal inräknade simfåglar, exklusive sothöns, i Tåkern under septemberräkningen 1974-2009. Linjen anger rullande treårsmedelvärde. *Total number of waterfowls, exclusive of coots, in Tåkern in the mid-September counts 1974-2009. The line shows running three-year mean.*

Figur 18. Totalt antal inräknade simfåglar vid augustiräkningarna (omkring 17 augusti), diagrammet överst och oktoberräkningarna (omkring 15 oktober). Ingen räkning genomfördes i augusti 1993 resp i oktober 1991. *Total number of waterfowls counted in Lake Tåkern in August and October.*

Våren och sommaren

28 mars noterades 800 **brunänder** vid Glänås och 16 maj sågs där 300 ex. 27 juni noterades 500 ex. vid Sjötuna. En **amerikansk kricka** rastade vid Glänås 9 – 25 maj. Sex **mindre sångsvanar** rastade 14 mars och därefter sågs ett till fyra ex. 21 mars – 11 april. 50 **sångsvanar** 28 mars, 40 **salskrakar** 3 april, 500 **viggas** 26 april, 2300 **knipor** 15 mars (rekord för Tåkern!), samt 1000 **sothöns** 28 mars. 12 april noterades två **bergänder**. **Storlom** sågs vid tre tillfällen; 3 och 21 april samt 26 juli. Minst fem par **gravänder** sågs i sjön i början-mitten av maj. En **sjöorre** rastade vid Glänås 3 juli.

Tabell 3. Antal simfåglar vid höstens räkningar. Inom parentes anges medelantalet för de senaste tio årens räkningar. * anges vid månadsrekord för Tåkern.

*Number of Waterfowls during the autumn counts. Within brackets is given the mean for the latest ten years counts. * marks new monthly record for Tåkern.*

	15/8	(99-08)	12/9	(99-08)	18/10	(99-08)
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	250	(183)	500	(148)	90	(205)
Gråhakedopping <i>Podiceps grisegena</i>	0	(0)	0	(0)	2*	(0)
Svarthakedopping <i>Podiceps auritus</i>	0	(0)	0	(0)	0	(0)
Smådopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>	1	(1)	0	(1)	1	(1)
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	330	(446)	330	(332)	240	(750)
Häger <i>Ardea cinerea</i>	23	(37)	31	(32)	54	(35)
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	2880*	(1609)	3300*	(1702)	2060	(1716)
Sångsvan <i>Cygnus cygnus</i>	22*	(1)	0	(3)	9	(9)
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	0	(2)	1	(1)	0	(2)
Bläsand <i>Anas penelope</i>	4360*	(1165)	4700*	(1981)	3580	(3908)
Snatterand <i>Anas strepera</i>	301	(325)	560	(400)	323	(350)
Kricka <i>Anas crecca</i>	1440	(1047)	2900	(1062)	460	(484)
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	1670	(1351)	2500	(893)	3050*	(1024)
Stjärtand <i>Anas acuta</i>	35	(10)	213	(100)	112	(71)
Årta <i>Anas querquedula</i>	2	(2)	0	(0)	0	(0)
Skedand <i>Anas clypeata</i>	50	(47)	22	(35)	14	(25)
Brunand <i>Aythya ferina</i>	15200	(5104)	23000*	(4311)	1470	(3957)
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	945	(383)	1250*	(320)	2300*	(648)
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	30	(60)	171*	(64)	540	(369)
Sjööorre <i>Melanitta nigra</i>	0	(0)	0	(0)	1	(0)
Obest. änder Anatinae sp.	12500*	(957)	4010*	(2061)	6300	(2493)
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	0	(1)	0	(2)	57	(63)
Småskrake <i>Mergus serrator</i>	0	(0)	0	(1)	2	(0)
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	0	(5)	11	(59)	24	(217)
Sothöna <i>Fulica atra</i>	15000*	(5177)	21000	(5240)	1150	(3365)
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	1	(0)	0	(0)	0	(0)
Summa:	55040*	(17813)	64000*	(18744)	21838	(19170)
% av medelvärdet		309 %		341 %		124 %

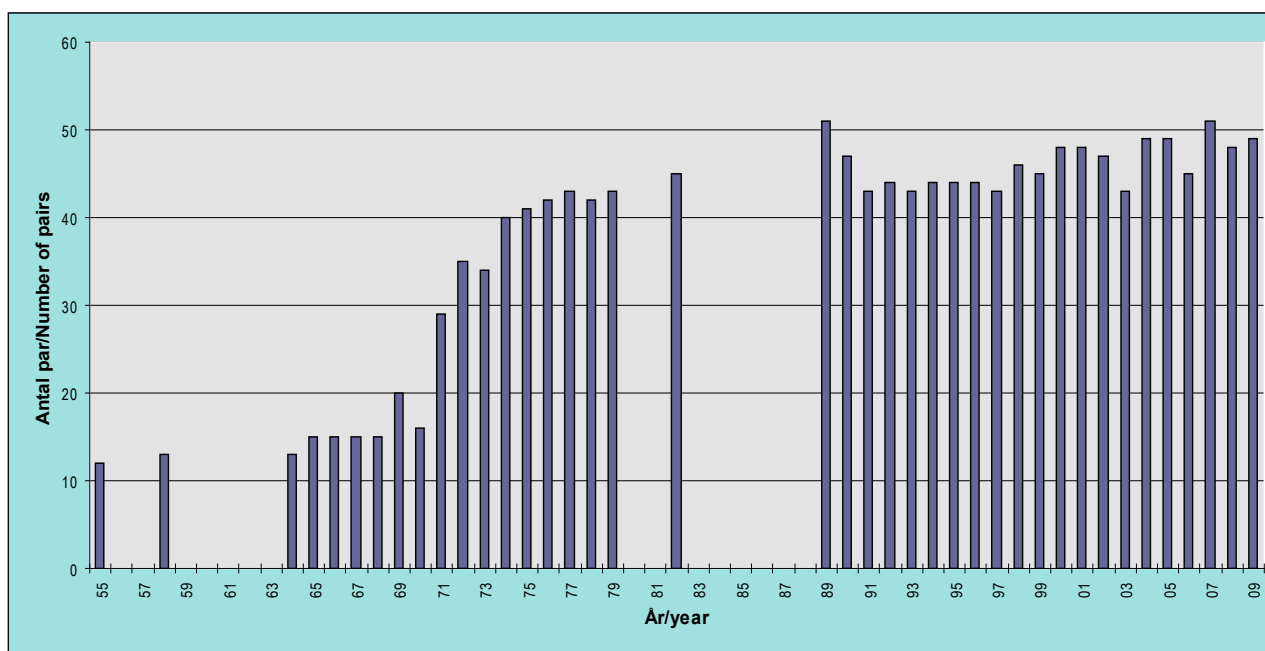

Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

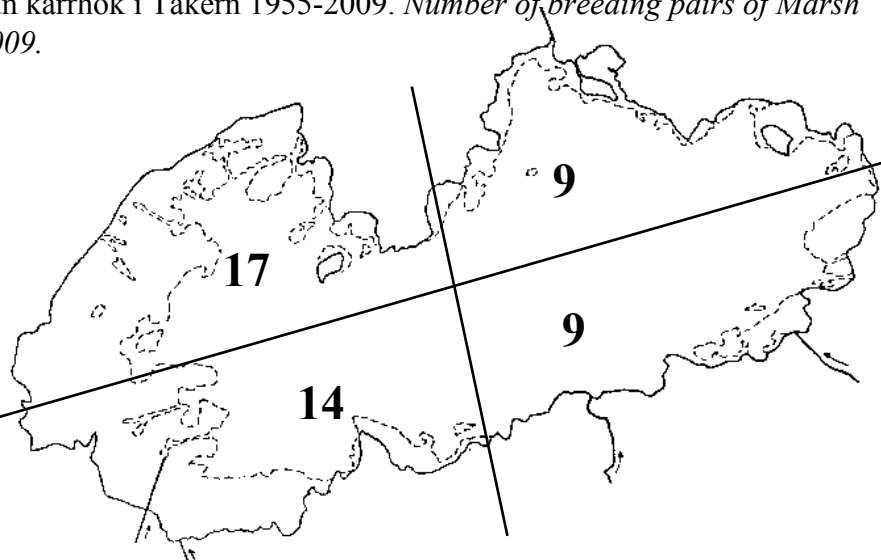
Ture Persson

Den första brunhöken sågs 17 mars. Inventeringen pågick fram till midsommar och var intensivast under de sista veckorna i april, då bobyggnaden är i full gång. Både honan och hanen bygger med mindre kvistar, vass och starr och fodrar boet med gräs. Likt övriga rovfåglar byggs boet på under hela ruvningstiden och även efter kläckningen. Tätast låg reviren i de breda vassarna utanför Väversunda, där ibland fem hanar kunde ses samtidigt under jakt eller vid revirmarkering. Efter kläckningen i början på juni ses även honor på jakt i boets närhet. När hanen kommer med byte sker överlämnandet oftast i flykten, då honan flyger i ryggläge och griper bytet. Vid hård blåst blir det ibland missar. Ungarna blir normalt flygga i månadsskiftet juni- juli. Efter det eviga regnandet i början av juni vid kläckningen kan man misstänka att kullarna decimerades. Fördelningen av antalet par i sjöns sektorer blev SW 14 par, NW 17 par, SE 9 par och NE 9 par. Summa 49 par och stammen är stabil. Inga ungar har ringmärkts och inga återfynd har rapporterats. Årets sista observation gjordes 3 oktober.

Figur 19 Antalet par av brun kärrhök i Tåkern 1955-2009. *Number of breeding pairs of Marsh Harriers in Tåkern 1955-2009.*

Figur 20. Antal häckande par av brun kärrhök i fyra sektorer, totalt 49 par. *Number of pairs of Marsh Harriers in different parts of the lake, in all 49 pairs.*

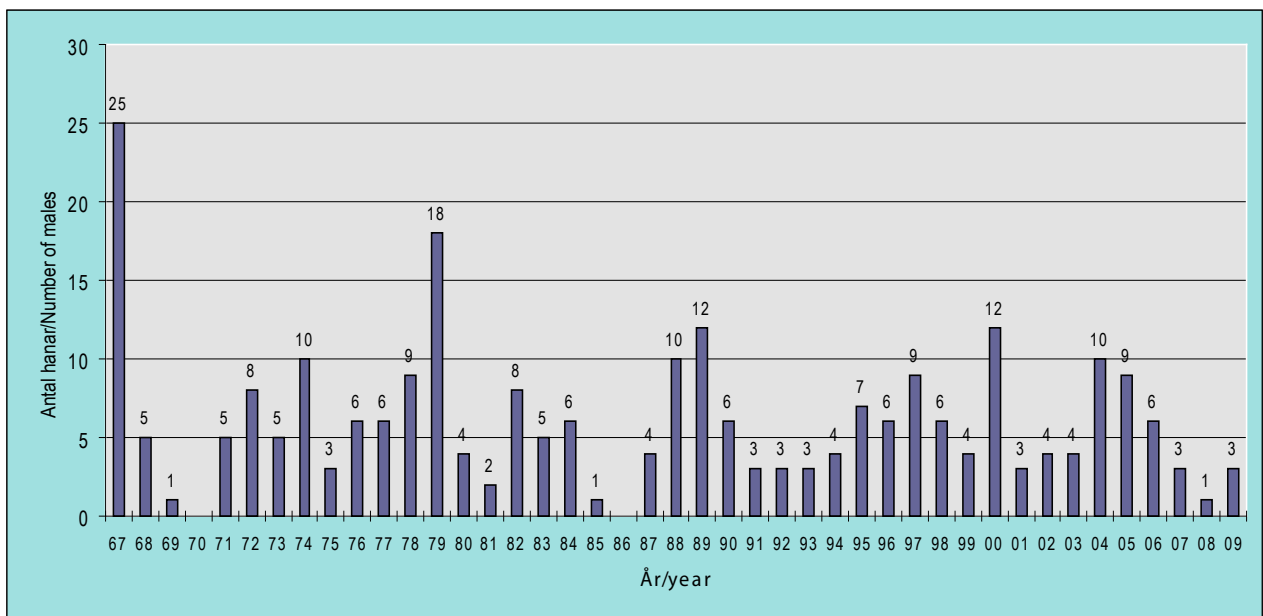

Småfläckig sumphöna *Porzana porzana* (VU)

Lars Nilsson

Antalet småfläckiga sumphönor har varierat betydligt mellan åren. I figur 21 visas numerären under de senaste dryga 40 åren. De sista åren på 1960-talet skedde en drastisk minskning då noll till fem individer hördes. 1967 kunde 10-25 exemplar höras på sträckan Väversunda-Renstad. Under 1990-talet kan en svagt uppåtgående trend skönjas. År 2000 var ett toppår med en av de högsta årssummorna under hela perioden. 2001 spelade tre och 2002 respektive 2003 fyra fåglar, vilket är låga siffror. Antalet ökade markant 2004, 2005 och 2006. Nedgången 2007 fortsatte även 2008 då bara två fåglar hördes (dock bara ett revir), den lägsta noteringen sedan 1985. Trenden är nedåtgående sedan 2004, även om 2009 bjöd på en liten ökning av antalet hörda fåglar. Tre revir konstaterades på södra sidan av Tåkern. Troligen får vi även kommande år se en stor variation i antalet spelande fåglar, som kanske inte främst beror på tillgången till lämpliga häckningsbiotoper utan lika mycket på förhållanden i övervintringsområdet och under flyttning. Första observationen för året gjordes 23 april vid Renstadmaden. 19 och 20 september sågs ett ex från Hovtornet. Fågeln höll till i vasskanten strax norr om tornet.

Figur 21. Antal spelande småfläckiga sumphönor vid Tåkern 1967-2009. *Number of whistling Spotted Crakes at Tåkern 1967-2009.*

Figur 22.

Platser där småfläckig sumphöna spelade i slutet av maj och början av juni 2009. *Whistling Spotted Crakes in late May and early June 2009.*

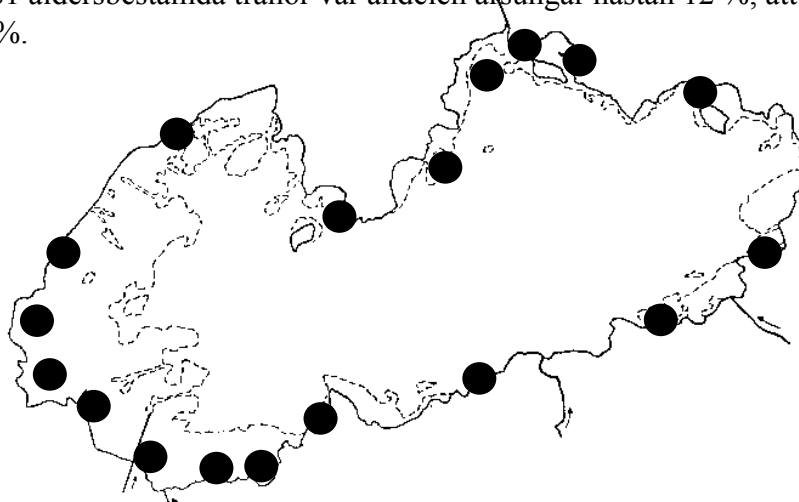
Trana *Grus grus*

Lars Gezelius

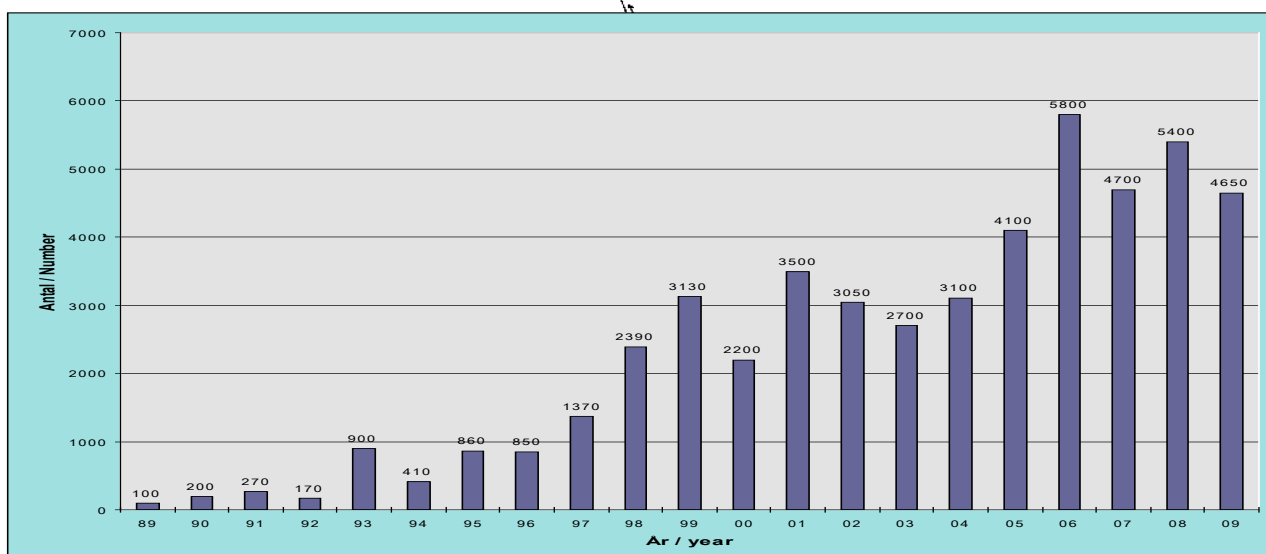
Första tranan sågs redan årets första dag, men sedan dröjde det till 4 mars innan nästa obs. gjordes. Under våren räknades tranor regelbundet i samband med gåsräkningarna. Alltsedan våren 2006 har det varit tämligen låga antal vårrastande tranor. Denna vår var inget undantag med en topp på endast 700 ex. 29 mars. Vårrekordet är från 2004 då 3220 ex. rastade. Sammantaget bedöms ca 130 ex. ha översomrat vid sjön. Under april till juni markerades ensamma par, varnande fåglar eller par med ungar på karta över Tåkern. I år bedöms att 18 par påbörjat häckning vid sjön, vilket är ungefär som de senaste årens antal. Trenden är hela tiden en svagt ökande häckpopulation. Endast enstaka av paren sågs med ungar. Man kan misstänka att predationen är hög p.g.a. att rävpopulationen är stor. Detta år märktes ingen tranunge. 25 maj sågs en färgmärkt trana ruva vid Tovören med röd över gul ring på vänster ben och vit över gul ring på höger ben. Vid gåsräkningarna under hösten noterades antalet tranor med följande resultat: .

15/8	30/8	12/9	26/9	10/10	17/10	31/10	14/11
1350	3150	4510	4650	380	2	-	-

Toppnoteringen på 4650 ex. 29 sept är den tredje högsta noteringen vid sjön. Rekordet är 5800 ex. i mitten av oktober 2006. Årets sista observation gjordes 24 oktober. Under hösten räknades andelen ungfåglar. Bland drygt 781 åldersbestämda tranor var andelen årsungar nästan 12 %, att jämföra med 2008 års andel på 8 %.

Figur 23. Häckningsplatser för tranor vid Tåkern 2009, 18 par. *Territories of Cranes in Tåkern 2009, 18 pairs.*

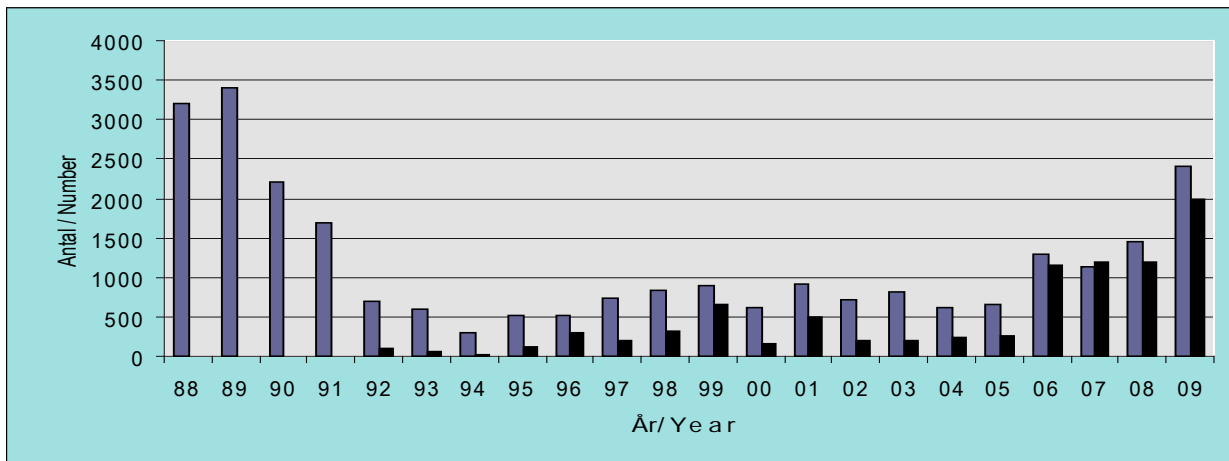
Figur 24. Högsta dagsnotering av tranor vid Tåkern under höstarna 1989-2009. *Highest number of Cranes at Tåkern during the autumns 1989-2009.*

Skrattmåsar *Larus ridibundus*

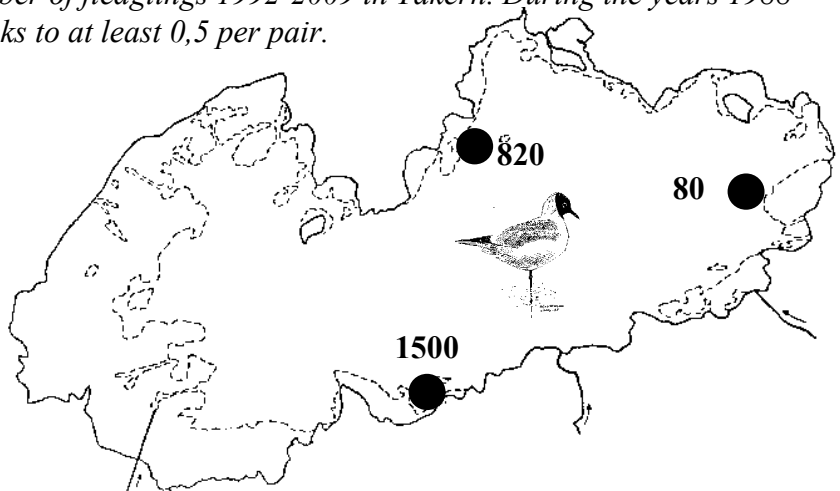
Lars Gezelius

Enstaka fåglar dök upp i mitten av mars. Större antal (100 ex.) noterades 28 mars och 1000 ex 7 april. I maj påbörjade ca 2400 par häckning i tre huvudkolonier. Liksom de senaste åren häckade alla par på öar ute i sjön. De nyskapade öarna vid Glänås var mycket attraktiva och de blev även i år den dominerande häckningsplatsen. Vid Glänås var paren uppdelade på de olika öarna med 850 par på stora ön, 300 på västra ön, 260 på avlånga ön norr om fågeltornet, tio par på ön närmast fågeltornet samt 50 på gamla flottarna och 30 på nya flottarna, vilket ger totalt 1500 par vid Glänås. På de små vassöarna utanför Furåsa gick 80 par till häckning i tre smärre kolonier. Vid Tovören fanns totalt 820 par spridda på de flesta öar, med fyra huvudkolonier om 35, 35, 100 respektive 650 par. 31 maj kontrollerades äggkullstorleken i 74 bon vid Tovören och medelkullstorleken var 2,6 ägg per bo. Liksom föregående år gick häckningen över lag bra för skrattmåsar. Predationen var måttlig i form av några attacker av mink som konstaterades vid Tovören. Inga sjukdomar noterades. Detta år beräknas totalt 2000 ungar ha blivit flygga, vilket ger 0,8 ungar per par. Det är det högsta totalantalet ungar sedan ungfågelproduktionen började registreras vid Tåkern 1992. I juni ringmärktes 262 boungar, främst vid Tovören och Glänås. Tre återfynd har rapporterats under året. Samtliga har lästs av med kikare utan fångst. En fågel sågs i Frankrike (vid Le Mans!) i november, en i Holland i januari och ett djur märkt som bounce i maj lästes av på Jylland i Danmark redan 8 september.

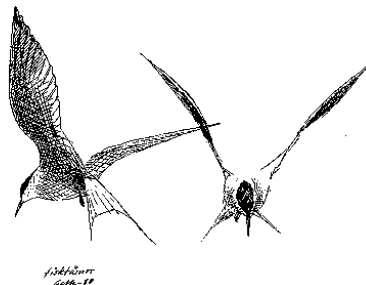
Figur 25. Antal par 1988-2009 och ungprouduktion 1992-2009 hos skrattmåsar. För åren 1988-91 saknas data angående ungprouduktionen, men baserat på anteckningar på fältkartor dessa år bedömer vi att antalet ungar då var minst 0,5 ungar per par. *Number of breeding pairs of Black-headed Gulls 1992-2009 and number of fledglings 1992-2009 in Tåkern. During the years 1988-91 we estimate the number of chicks to at least 0,5 per pair.*

Figur 26. Skrattmåsens häckningsplatser i början av juni, 2400 par. *Breeding sites of the Black-headed Gull in early June, 2400 pairs.*

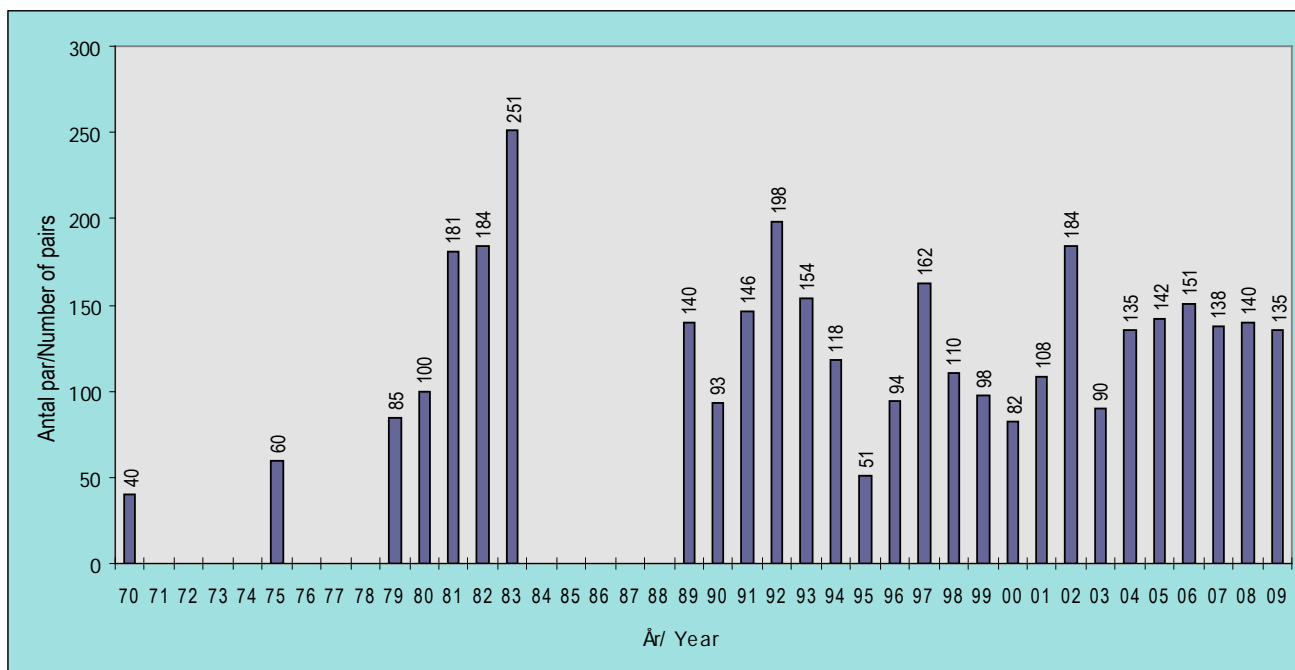

Fisktärna *Sterna hirundo*

Lars Gezelius

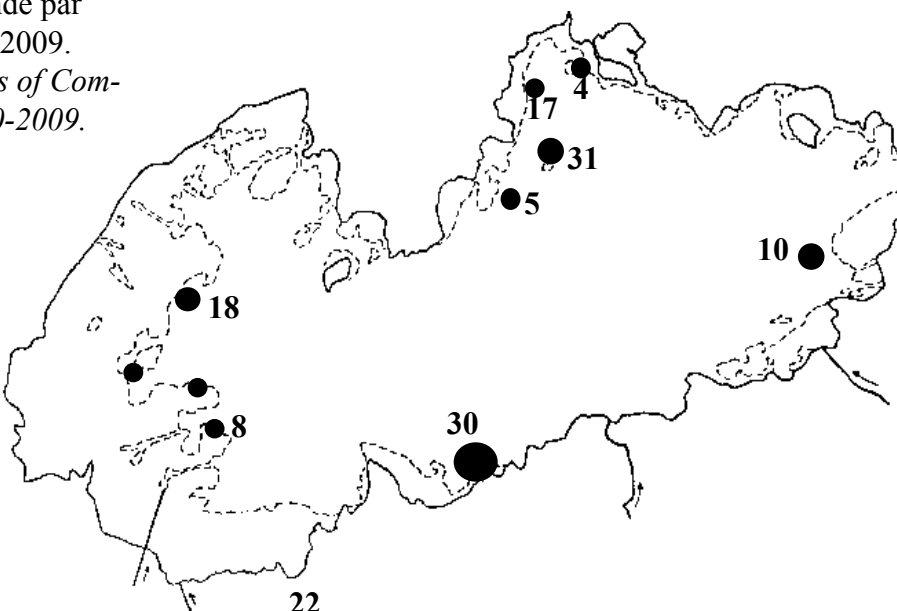

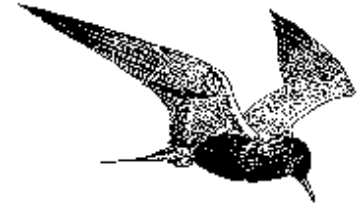
Årets första observation gjordes redan 15 april. I år häckade 135 par fisktärnor i Tåkern, vilket är över medeltalet för åren 99-08 som är 127 par. Populationen i Tåkern uppvisar en stor variation i antal med relativt snabba svängningar men de senaste åren har det varit en mer stabil nivå. Spridningen av kolonierna i sjön var även i år ganska stor, vilket framgår av kartan nedan. Största kolonin fanns vid Glänås, med samtliga på de nya flottarna. Uppskattningsvis kom minst 150 ungar på vingarna vid sjön detta år, vilket ger drygt en unge per par. De konstgjorda träflottarnas (totalt sju st) attraktivitet var stor detta år. I år häckade 42 par fisktärnor (31 %) på flottarna mot 38 - 56 par åren 2003-08. De flesta (30 par) nyttjade de tre nya flottarna vid Glänås. I övrigt fyra par på flotten i Svälunge och åtta par på flotten i Renstad yttre. Kullstorleken kontrollerades i 94 bon början av juni. Medelkullstorleken var 2,8 ägg. Under året ringmärktes 105 ungar, de flesta på flottarna vid Glänås samt vid Renstad Yttre. En av årets pullmärkta ungar kontrollerades av ringmärkare i Holland 22 augusti.

Figur 27. Antalet häckande par fisktärnor i Tåkern 1970-2009.
Number of breeding pairs of Common Tern in Tåkern 1970-2009.

Figur 28. Fisktärnans häckningsplatser (antal par) i Tåkern 2009, totalt 135 par.
Breeding sites (number of pairs) of Common Tern 2009, in all 135 pairs.

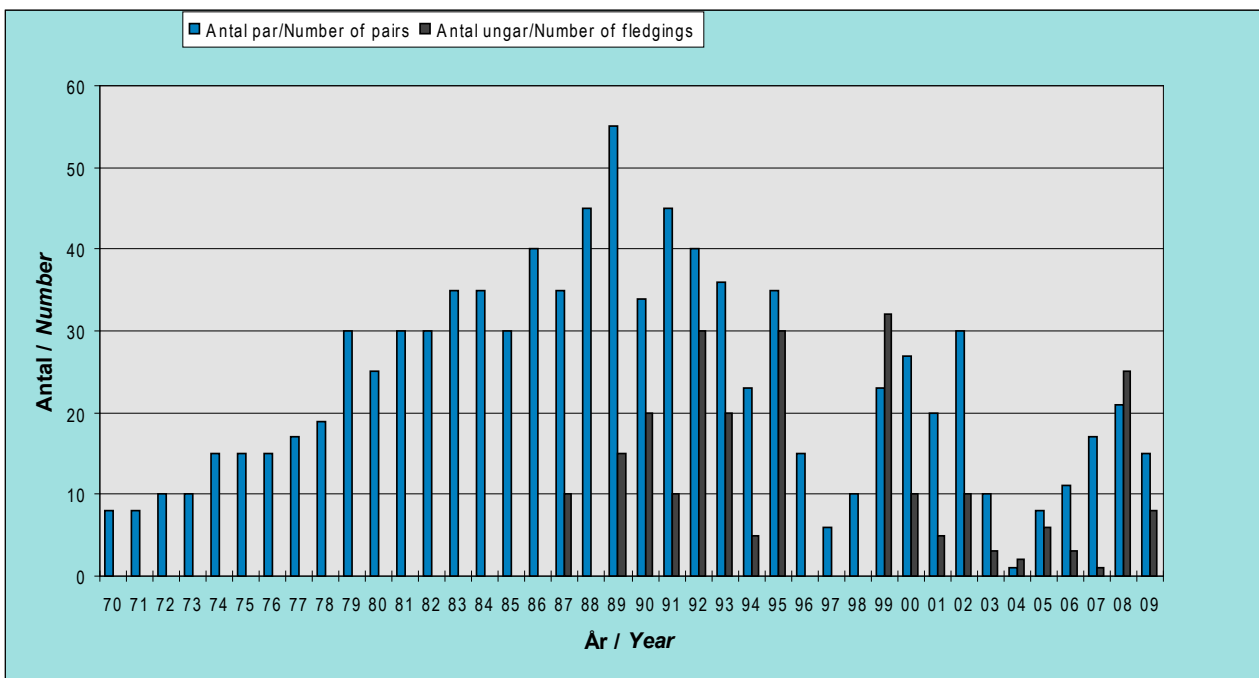

Svarttärna *Chlidonias niger* (VU)

Lars Gezelius

Efter toppåren i slutet av 1980-talet och början av 1990-talet har populationen fluktuerat ganska kraftigt med en minskande trend och ungfågelproduktionen är sällan god. De senaste åren har populationen legat på ca 10-20 par med undantag för bottenåret 2004. Årets första svarttärna sågs 10 maj vid Hov. Häckning påbörjades på en låg ö av vassrotfält vid Tovören i slutet av maj. Äggkullstorleken kontrollerades i 15 bon 10 juni och det var 11 bon med tre ägg och fyra bon med två ägg, vilket ger ett medeltal på 2,7 ägg per par. Ungfågelproduktionen blev medioker med åtta ungar vilka kunde ringmärkas. Fyra ungfåglar sågs vid Tovören tillsammans med sex gamla fåglar 22 juli och två ungfåglar sågs vid Sjötuna 8 augusti.

Figur 29. Antal par 1970-2009 och ungproduktion (svarta staplar) 1987-2009 hos svarttärna. *Number of breeding pairs of Black Tern 1970-2009 and number of fledglings (black bars) 1987-2009 in Tåkern.*

Figur 30. 15 par svarttärnor påbörjade häckning (svart punkt). *15 pairs of Black Tern started breeding (at the black dot).*

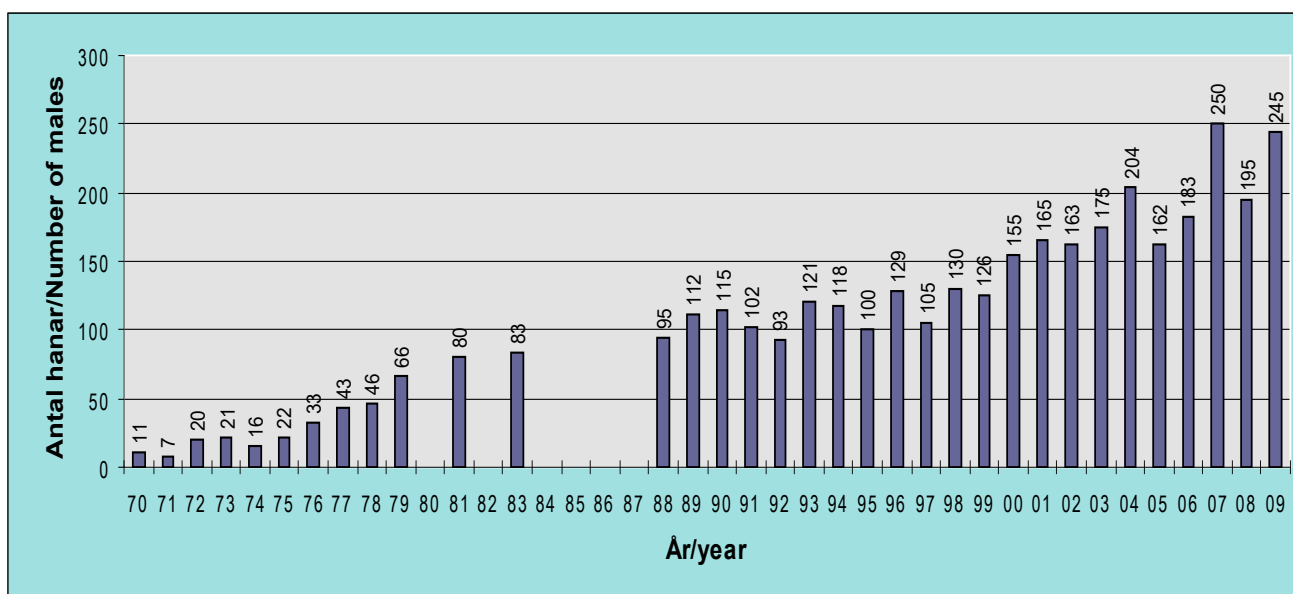

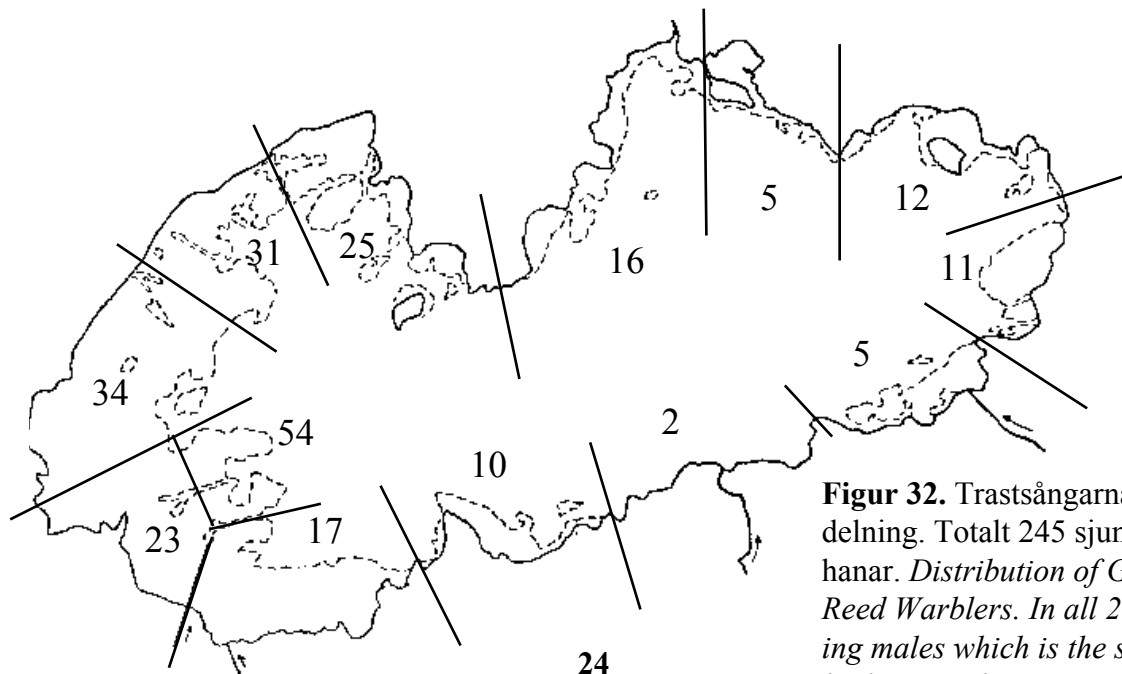
Trastsångare *Acrocephalus arundinaceus* (NT)

Lars Gezelius

Årets insats koncentrerades på att inventera antalet sjungande hanar. Första trastsångaren hördes redan 18 april. I stort sett alla vassområden blev inventerade och sjungande hanar prickades in på vasskartor från 22 maj till 27 juni. Flera områden blev besökta mer än två gånger. Årets inventering slutade på 245 sjungande hanar, vilket är det näst högsta antalet vid Tåkern någonsin. Det är mycket höga tätheter i Renstad Yttre och vid kanaler och laguner i västra vassarna. Inga adulta fåglar ringmärktes och inga bofynd gjordes. Under den standardiserade märkningen vid Renstad kanal i juli-september fångades tre trastsångare, vilket var första höstfångsterna där sedan 2006. Fångststatistiken vid Renstad kanal korrelerar inte särskilt väl med antalet sjungande hanar de senaste fyra åren. Vassen vid märkplatsen är fortfarande påverkad av det höga vattenståndet i juli-augusti 2007. Inga återfynd har rapporterats.

Figur 31. Antalet revirhävdande trastsångare i Tåkern 1970-2009. *Number of singing males of Great Reed Warbler in Tåkern 1970-2009.*

Figur 32. Trastsångarnas fördelning. Totalt 245 sjungande hanar. *Distribution of Great Reed Warblers. In all 245 singing males which is the second highest number.*

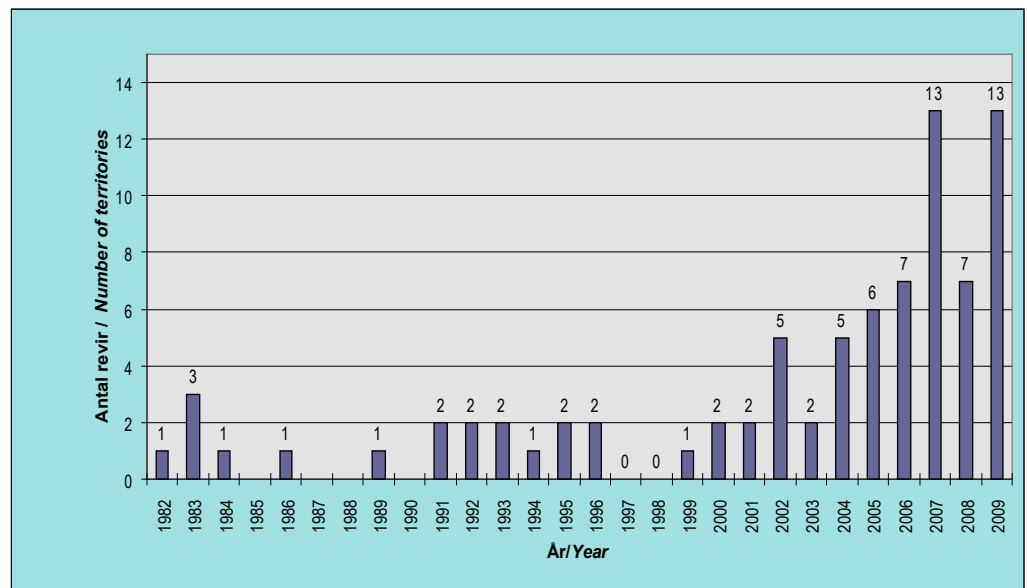

Vassångare *Locustella luscinioides* (NT)

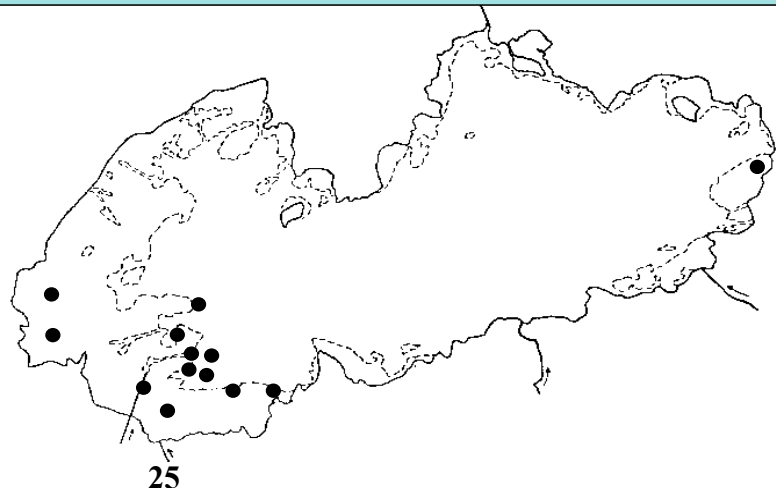
Lars Gezelius

Tåkernpopulationen av vassångare torde vara en av de största i landet (vilket är typiskt för Tåkerns hårt vassanknutna häckfåglar, och den gör nu sällskap med rördrom, brun kärrhök, trast-sångare och skäggmes i den kategorin). Första observationerna av arten i Tåkern gjordes 1972 och -74. Årligt rapporterad i enstaka ex vid sjön var den under perioden 1982 - 2001. Första säkerställda häckningen dokumenterades 1996, då ett bo med fyra ägg påträffades och två boungar senare kunde märkas. Det var då det första bofyndet av arten i Sverige och följaktligen de första boungar av arten som märktes i landet (Vingspegeln, Gezelius 1996). Under åren 2002-2007 dokumenterades stadigt fler revirhållande hanar och under dessa år fångades ungfåglar av arten i juli i samband med nätfångsten i vassen vid Renstad kanal, omständigheter som tyder på häckning i sjön. Det höga antalet stationära hanar gjorde det intressant att mer systematiskt försöka fånga och ringmärka dessa i sina revir. Arten är relativt lätt att locka in i nät med bandspelare. Hanarna reagerar starkt på uppspelning av en artfrände i reviret och oftast krävs bara någon minuts väntan innan fågeln sitter i nätet. På så vis kunde 2009 åtta hanar fångas in och ringmärkas. De försågs även med individuella kombinationer av färgringar för att kunna följa dem i fält och dokumentera ev. förflyttningar utan ytterligare infångande. Samtliga har orange ring över aluminium på höger ben och två ytterligare färgringar på vänster ben. I samband med fångsten bestäms fågelns ålder och flera biometriska data om fåglarna samlas in. Under vår och försommar noterades revirhävande vassångare på 13 platser, vilket innebär tangerat rekord för Tåkern. Fem årsungar märktes vid Renstad kanal under sensommaren.

Figur 33. Antalet revirhävande vassångare i Tåkern 1992-2009. *Number of singing males of Savi's Warbler in Tåkern 1992-2009.*

Figur 34. Revir av vassångare i Tåkern 2009. Totalt minst 13 sjungande hanar. *Distribution of territories of Savi's Warbler. Totally at least 13 singing males.*

Skäggmes *Panurus biarmicus*

Lars Gezelius

Kylan och tillgången på mat spelar stor roll för skäggmesens överlevnad under vintern. Vintern 08/09 var det några köldknäppar i början av januari (två nätter under -15 grader), i mitten av februari (två nätter under -12 grader och i slutet av mars (en natt under -12 grader). I februari var det någon decimeter snö. Det var sålunda ingen exceptionellt svår vinter ur skäggmessynpunkt får man förmoda. Under januari sågs flera grupper om 10 - 50 fåglar på olika håll i vassarna.

Häckningsstudier

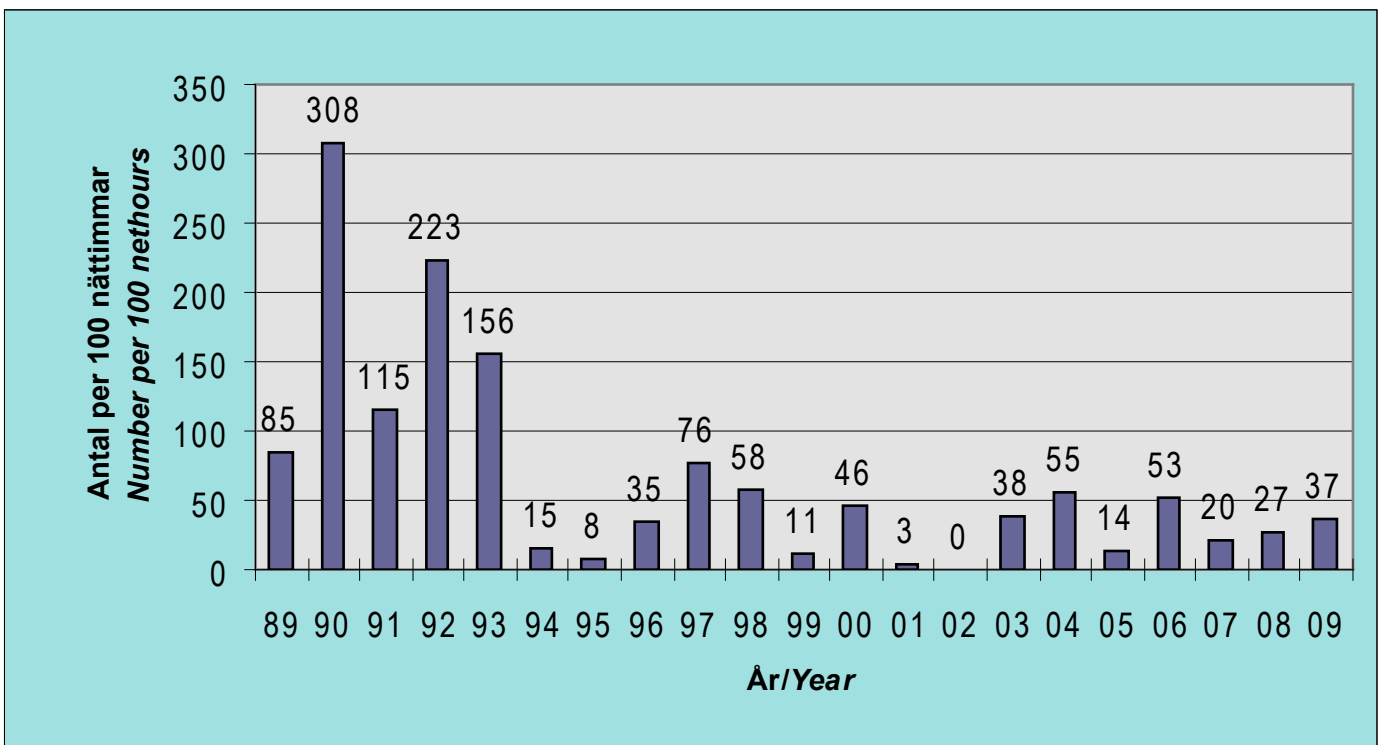
Detta år gjordes inga häckningsstudier av arten.

Höstmärkning

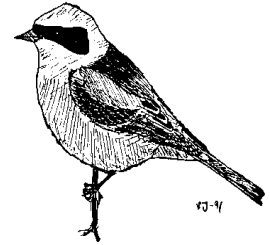
Totalt märktes 271 flygga skäggmesar, de flesta vid den standardiserade fångsten vid Renstad kanal. I figur 35 visas fångsten per nättimme under september-oktober för de senaste åren, vilket kan ge en fingervisning om förändringar av populationsstorleken. Mellan 1993 och -94 skedde en kraftig minskning och därefter har populationen legat på en lägre nivå och fluktuerat. Medelfångsten 1999-2008 är 27 fåglar per 100 nättimmar så årets antal på 37 ligger en bit över medeltalet för den senaste 10-årsperioden. I månadskiftet september - oktober noterades viss högflykt. Inga grupper sågs dock lämna Tåkern. Höstfångsten vid Renstad kanal tyder på gott häckningsresultat.

Återfynd/kontroller

Hittills har två återfynd rapporterats 2009. Det var ett par (hane och hona) som fångades 6 december i Farhult, Skåne, av den gamle Tåkernräven Henrik Ehrenberg. Fåglarna var märkta i Tåkern 87 dagar tidigare (10 september) av Joakim Wallin.

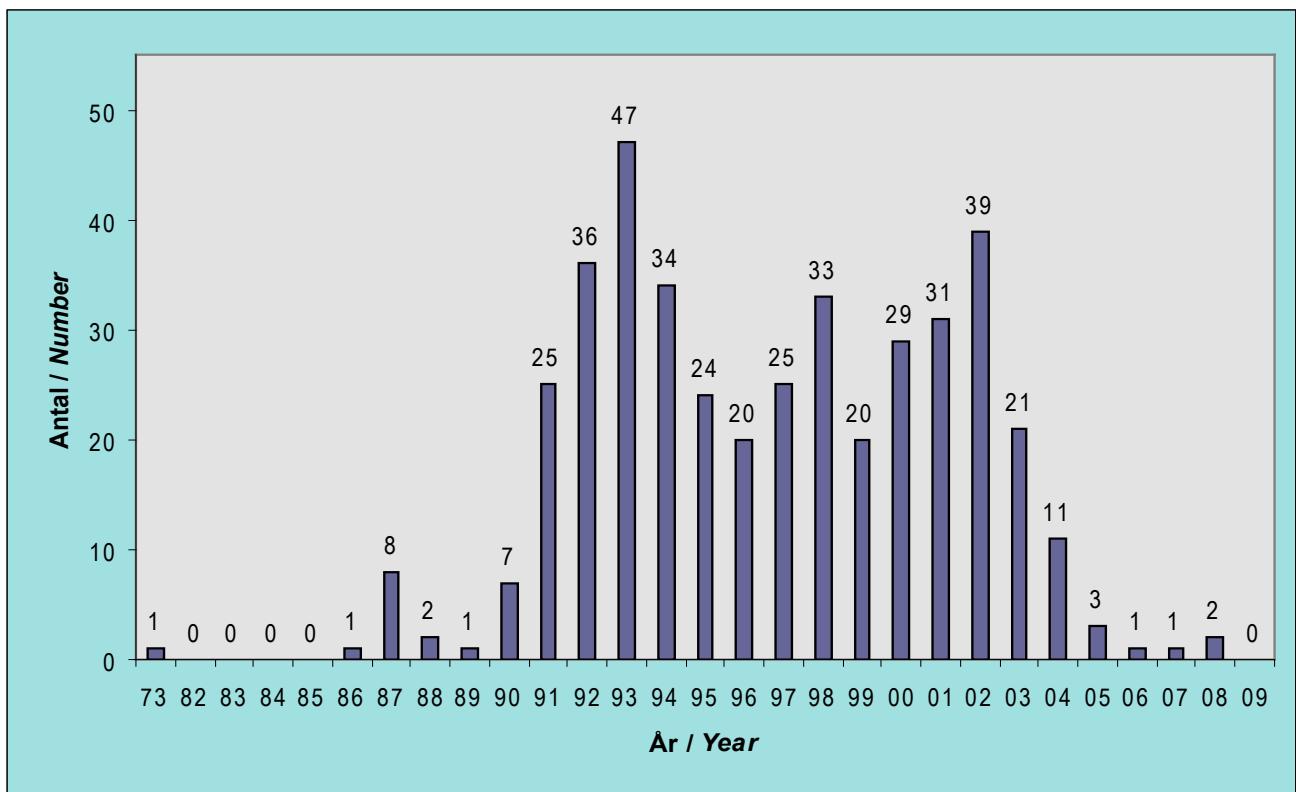
Figur 35. Antalet fångade skäggmesar per 100 nättimmar under september-oktober 1989-2009.
Number of trapped Bearded Tits per 100 net-hours during September-October 1989-2009.

Pungmes *Remiz pendulinus* (EN)

Karl-Martin Axelsson

Resultaten av den samlade inventeringsinsats som gjordes kring sjön visar tydligt på fortsatt låg närvaro av arten. Pungmesen uppträdde även detta år mycket fåtaligt; endast två ex. sågs vid Svanshals udde 10 – 17 april, samt ett ex vid Renstad kanal 10 september. Inga bofynd gjordes och det är första året sedan 1985 som arten helt uteblir som bobyggare. Populationen har även en vikande trend i Sverige och arten har nu klassats som starkt hotad på den nya rödlistan. Det är troligen ingenting i Tåkerns biotoper som spelar in eftersom det finns gott om björkridåer utefter kanalerna som fortsatt erbjuder goda häckningsplatser.

Figur 36. Antal funna påbörjade/kompleta pungmesbon vid Tåkern 1973-2009. *Number of found nests of Penduline tits (in various stages) at Tåkern 1973-2009.*

Ringmärkning / Bird ringing

Lars Gezelius

Under året märktes 2833 fåglar av 64 arter, vilket är något högre än 2008 och 2007 års siffror. Totalt har nu nästan 93000 fåglar av 155 arter märkts i fältstationens regi sedan starten 1964. Knipa och ringtrast blev nya märkarter för stationen och det blev årsrekord för kricka, skrانتärna och vassångare. Bland ovanliga märkarter kan nämnas dvärgbeckasin, hornuggla, kungsfågel och tofsmes. 659 fåglar märktes av Göran Bergengren vid Slästorp, Boxholms kommun, bl.a. ugglorna, hackspettarna samt många mesar, finkar, siskor och sparvar.

Märkning av boungar

Under året märktes 1026 boungar av 19 arter, vilket är det högsta antalet på flera år (någonsin?) och jämförbart med de senaste fem årens antal kring 1000. Arbetet koncentrerades som vanligt på måsar och holkhäckande arter. Skrattnås och fisktärna märktes i stor omfattning. Bland ovanligheter detta år var 83 märkta skrانتärnor i Gryts skärgård. Antalet märkta boungar i holkar blev 539, vilket är ett förhållandevis högt antal. Flest även i år blev det av svartvit flugsnappare med 236 ungar märkta.

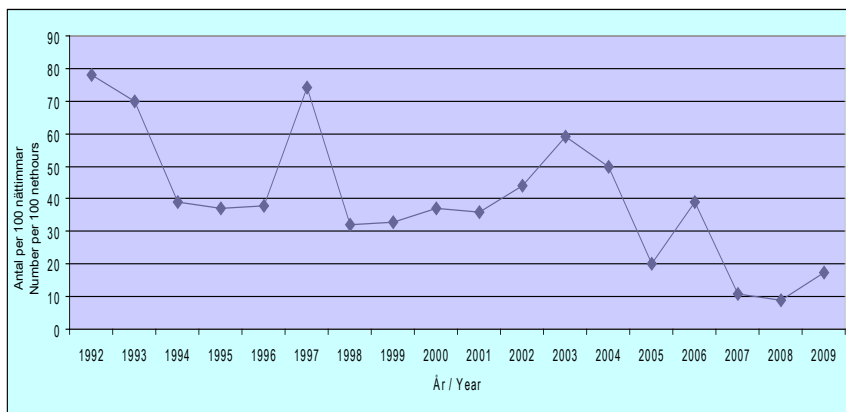
Höstmärkning

Fångstinsatsen vid Renstad kanal 28 juni till 31 oktober resulterade i 2515 nättimmar varav 2493 föll inom ramen för den standardiserade vassmärkningen. Antalet nättimmar (standard) var i juli 1125, i augusti 870, i september 366 och i oktober 154.

Vad gäller trender, i form av antalet fåglar märkta per 100 nättimmar, kan vi konstatera att det blev låga antal för de typiska vassarerna. För rörsångaren noterades en liten uppgång efter de svåra åren 2007 och 2008 (se diagram nedan). Även sävsångaren fångades i låga antal, åtta per 100 nättimmar, vilket är under medeltalet på 13. Sävsparven hade däremot en något mer normal säsong med tre fångade per 100 nättimmar mot medeltal kring fem. Under hösten ringmärktes fem dvärgbeckasiner vid Glånäs under perioden 6 - 30 oktober.

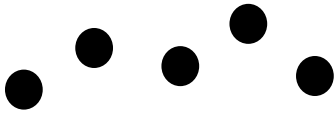
Återfynd och kontroller

Hittills har 22 återfynd/kontroller rapporterats under året. En skrانتärna kontrollerades i Holland. Fyra rörsångare kontrollerades i Belgien. En rörsångare märkt i Spanien, Tarragona 2007 och en sävsångare märkt i Slovenien 2005 kontrollerades vid Renstad kanal. En sävsparv märkt i Italien 2009 kontrollerades. En gräshoppsångare kontrollerades på Nidingen och en sävsångare i Tjeckien. Fynd av skrattnås, fisktärna och skäggmes återges under dessa arters redovisning i denna rapport.

Tabell 4. Antalet ringmärkta fåglar 2009. Inom parentes anges hur många som var boungar. *Number of ringed birds in 2009. Ringed as nestlings within brackets.*

Kricka <i>Anas crecca</i>	6
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	1
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	11 (11)
Dvärgbeckasin <i>Lymnocyptes minima</i>	5
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	2
Rödbena <i>Tringa totanus</i>	2 (2)
Skrattmås <i>Larus ridibundus</i>	262 (262)
Skrانتärna <i>Sterna caspia</i>	83 (83)
Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>	105 (105)
Svarttärna <i>Chlidonias niger</i>	8 (8)
Kattuggla <i>Strix aluco</i>	1
Hornuggla <i>Asio otus</i>	1
Tornseglare <i>Apus apus</i>	5 (2)
Göktyta <i>Jynx torquilla</i>	15 (15)
St. Hackspett <i>Dendrocopos major</i>	5
Ladusvala <i>Hirundo rustica</i>	1
Sädesärila <i>Motacilla alba</i>	1
Sidenssvans <i>Bombycilla garrulus</i>	4
Gärdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i>	9
Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	5
Rödhake <i>Erithacus rubecula</i>	25 (4)
Näktergal <i>Luscinia luscinia</i>	1
Ringtrast <i>Turdus torquatus</i>	1
Koltrast <i>Turdus merula</i>	18
Björktrast <i>Turdus pilaris</i>	8 (5)
Taltrast <i>Turdus philomelos</i>	1
Rödvingetrast <i>Turdus iliacus</i>	2
Gräshoppsångare <i>Locustella naevia</i>	2
Vassångare <i>Locustella luscinioides</i>	13
Sävsångare <i>Acrocephalus schoenob.</i>	195
Kärrsångare <i>A. palustris</i>	9
Rörsångare <i>A. scirpaceus</i>	429
Trastsångare <i>A. arundinaceus</i>	3
Härmsångare <i>Hippolais icterina</i>	2
Ärtsångare <i>Sylvia curruca</i>	1
Törnsångare <i>Sylvia communis</i>	8
Trädgårdssångare <i>Sylvia borin</i>	3
Svarthätta <i>Sylvia atricapilla</i>	6
Gransångare <i>Phylloscopus collybita</i>	2
Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i>	54
Kungsfågel <i>Regulus regulus</i>	2
Grå flugsnappare <i>Muscicapa striata</i>	4 (2)
Svartvit flug. <i>Ficedula hypoleuca</i>	258 (236)
Skäggmes <i>Panurus biarmicus</i>	271
Stjärtmes <i>Aegialos caudatus</i>	3
Entita <i>Parus palustris</i>	40 (22)
Talltita <i>Parus montanus</i>	4
Tofsmes <i>Parus cristatus</i>	2
Svartmes <i>Parus ater</i>	26 (7)
Blåmes <i>Parus caeruleus</i>	210 (92)
Talgoxe <i>Parus major</i>	285 (99)
Nötväcka <i>Sitta europaea</i>	18 (6)
Trädkrypare <i>Certhia familiaris</i>	3
Törnskata <i>Lanius collurio</i>	1
Stare <i>Sturnus vulgaris</i>	66 (64)
Pilfink <i>Passer montanus</i>	47 (1)
Bofink <i>Fringilla coelebs</i>	37
Bergfink <i>Fringilla montifringilla</i>	6
Grönfink <i>Carduelis chloris</i>	101
Grönsiska <i>Carduelis spinus</i>	42
Gråsiska <i>Carduelis flammea</i>	1
Stenknäck <i>Coccothraustes coccoth.</i>	1
Gulsparr <i>Emberiza citrinella</i>	19
Sävsparv <i>Emberiza schoeniclus</i>	71
arter/species (64)	
Summa/Totally:	2833 (1026)

Punktrutt Tåkern runt / *Standard route around Tåkern*

Lars Nilsson

På sjuttioalet fanns ett antal fasta punktrutter i Tåkern som inventerades under framförallt häckningstid. De var belägna i det sydvästra vassområdet och förflyttningarna mellan punkterna skedde med kanot. Som förste inventerare fungerade Gunnar Björkman. Vissa rutter blev med tiden oframkomliga pga dåligt underhållna kanaler (igenväxning). Därför slutade rutterna att paddlas i slutet av 70-talet. Materialet som samlades in är bara grovt bearbetat.

Fältstationen återupptog 1998 arbetet med fasta punktrutter. En rutt består av tjugo punkter som inte får ligga för nära varandra (för att förhindra dubbelräkning). Rutten startas senast en timme efter soluppgången och vid varje punkt noteras alla fåglar som ses eller hörs under fem minuter. Eftersom avsikten var att kunna genomföra inventeringarna när som helst under året lades punkterna utmed det allmänna vägnätet runt sjön, "Giro di Tåkern" var skapat. Tanken var också att samla in data om jordbrukslandskapets fåglar, något som oftast legat lite vid sidan om den ordinarie verksamheten. Förfarandet följer reglerna för Svenska Häckfågeltaxeringen. Där beskrivs också varje punkt avseende biotop. Fyra poäng fördelas på de fyra huvudbiotoperna; barrskog, lövskog, åker/bete och myr/hygge. För vår rutt blev fördelningen åker 70 poäng, lövskog 7 poäng och myr 3 poäng. Utan tvekan en rutt i jordbrukslandskapet !

Huvudmålet är att inventera rutten en gång omkring nyår och en gång under häckningstid i början av juni. Det är viktigt att vädret vid inventeringstillfället är bra, dvs utan besvärande nederbörd eller blåst. Det är också en fördel om samma personer återkommer som inventerare. Vinterinventeringen genomfördes för trettonde året i januari 2010, medan elva inventeringar hittills gjorts i juni. Fältstationen har också en sommar- och vinterpunktrutt på Omberg som inventerades första gången 2000. Huvudansvar för inventeringarna har Bengt Andersson, Lars Gezelius och Lars Nilsson.

Avsikten med den här typen av inventering är dels att beskriva fågelsamhället och dels att följa förändringar i antalet fåglar över tiden. Detta gör att man bör ha många års resultat för att kunna få någorlunda säkra siffror. I tabellen nedan redovisas hur många individer av ett urval arter knutna till det öppna jordbrukslandskapet som registrerats under de elva år som juniinventeringen gått av stapeln.

Tabell 5. Antal individer av några utvalda arter som noterats vid punktrutten "Tåkern runt" i juni 1999-2009. *Numbers of some selected species along the standard route around Tåkern in June.*

Art/Species	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Sånglärka <i>Skylark</i>	60	27	38	42	31	37	31	30	36	23	33
Ladusvala <i>Barn Swallow</i>	11	7	3	6	7	6	5	9	9	10	9
Törnsångare <i>Whitethroat</i>	11	13	10	13	11	17	13	14	11	12	11
Stare <i>Starling</i>	25	12	37	8	20	20	38	51	75	20	75
Hämpling <i>Linnet</i>	9	6	1	1	10	4	9	2	4	2	2
Gulspurv <i>Yellowhammer</i>	15	4	6	8	8	6	6	6	6	2	4
Gråspurv <i>House Sparrow</i>	12	16	3	7	3	10	7	6	10	8	10

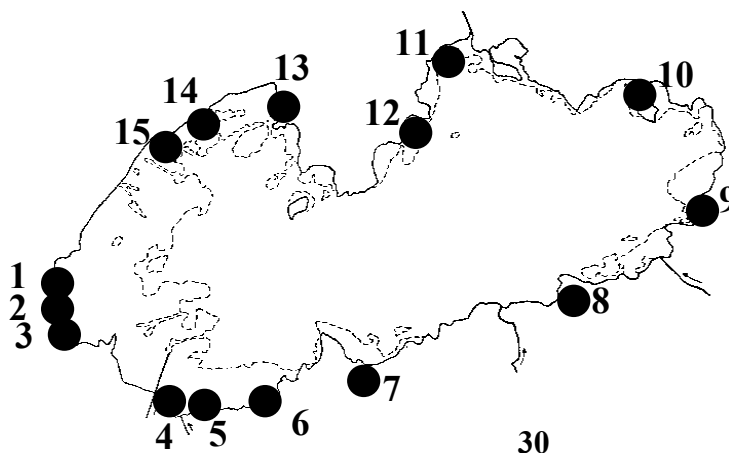
Inventering av Tåkerns strandängar

Lars Nilsson, Bengt Andersson, Anders Elf, Lars Gezelius, Jan Henriksson, Morgan Johansson, Gunnar Myrhede och Eva Vogel-Rödin

Under året har ett stort antal hävdade, öppna strandängar besökts under häckningstid med syfte att dokumentera antalet häckande fåglar. Mest intresse har ägnats de typiska strandängsarterna; vadare, ängspiplärka och gulärta. Observationer av andra arter, såsom andfåglar, har naturligtvis också noterats. De stora ängarna med många häckande arter och individer har besökts 5-10 gånger från slutet av april till midsommar. Mindre, och därmed oftast mer lättinventerade, strandängar besöktes 3-5 gånger. I det följande redovisas resultaten från de flesta av strandängarna tillsammans med siffror från tidigare år. I tabellen nedan sammanfattas antalet häckande par av tofsvipa, rödbena och gulärta. Karteringen av dessa arter är ganska enkel och därmed tillförlitlig samtidigt som förekomsten av dessa arter indikerar att områdets hävd är relativt god. När det gäller tofsvipa står siffran oftast för högsta antalet ruvande fåglar och för rödbenan liksom gulärlan antalet revirhävdande par. Arealen avser inventerad strandäng inklusive den s.k. blå bården. Ett par rödbenor häckade även vid Glänås och troligen också ett par vid Östra Bankudden.

Tabell 7. Antal ruvande tofsvipor och revirhävdande rödbene- och gulärlepar på Tåkerns välhävdade strandängspartier 2009, inom parentes anges antal per km². *Number of breeding Lapwings, Redshanks and Yellow Wagtails on the meadows at Tåkern 200, within brackets are given number per km².*

	Storlek (ha)	Tofsvipa Lapwing	Rödbena Redshank	Gulärta Yellow Wagtail
1. Väversundamaden	22	1 (5)	-	-
2. Charlottenborgsmaden	15	1 (7)	1	-
3. Lövängsborgsmaden	18	6 (33)	1	-
4. Renstadmaden	7	3 (43)	-	-
5. Kvarnängen	16	6 (38)	-	-
6. Bankängen	23	6 (26)	1	-
7. Svanshals äng	21	- (-)	1	3
8. Sjötuna	9	6 (67)	1	-
9. Furåsa/Hov	23	1 (4)	-	1
10. Säby	16	3 (19)	1	2
11. Herrestad	15	5 (33)	-	-
12. Källstad hopabete	26	2 (8)	2	1
13. Källstadviken	5	1 (20)	-	-
14. Yxstad strand	12	4 (33)	2	2
15. Åsby	19	3 (16)	-	2
Summa:	247	48 (19)	10 (4)	11 (4)

Figur 37. Strandängarnas lägen. *The location of the meadows.*

Charlottenborgsmaden 15 ha

Den här ytan har tidigare legat för fäbot. Med början 1999 startade en restaurering av området. Med hjälp av grävmaskin skapades norr och söder om Charlottenborgskanalen två dammar med öar. De är 0.5-1 m djupa och ca 1 ha stora. Även kanalen har breddats och fördjupats. Av någon anledning har träd planterats på kanalbanken! När vårens högvatten dragit sig tillbaka betas området. Den här ytan är en blandning av olika miljöer med olika behov av hävd. Trots, eller tack vare, detta hopkok av grävmaskinsmiljöer varvat med slättermad är fågellivet rikt och antalet arter våtmarksfåglar stort. I slutet av april noterades att vegetationen delvis var ganska högvuxen. Maddelen hyser ett par tofsvipor och ett par rödbenor.

Antal häckande par:

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Snatterand	1	-	-	-	2	-	1	1	2	1
Årta	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-
Skedand	1	1	2	1	2	2	1	-	-	1
Tofsvipa	6	6	6	4	3	5	4	2	1	1
Brushane	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Enkelbeck	2	6	5	3	4	5	4	4	3	3
Rödbena	2	2	1	2	3	3	3	2	1	1
Gulärta	-	-	-	-	1	-	-	1	2	-

Övriga observationer:

Vitkindad gås	1 ex 26 maj
Rödspov	1 ex 25 maj
Dubbelbeckasin	1 spel 12 och 14 maj

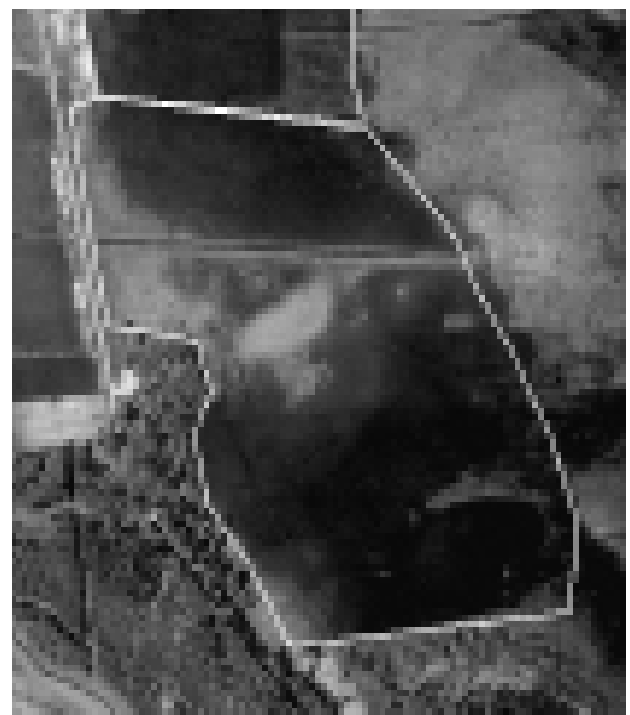
Lövängsborgsmaden 18 ha

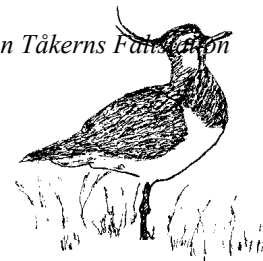
1988 påbörjades restaureringen av Lövängsborgsmaden genom fräsning och hela dagens yta om ca 18 ha blev klar 1991. Restaureringen har bekostats av Tåkernfonden WWF. Maden sköts genom slåtter och den utförs med ett rotorslåtteraggregat i augusti. Det slagna gräset strängläggs och samlas upp alternativt eldas. Efterbetning sker med hästar. Slåttern och betet har gjort att ytan är mycket välhävdd. Karaktäristiskt för slåtterängen är att gräset växer kraftigt när värmen kommer och vattnet sjunker undan. Det gör att fåglarna kan vara svårsedda från mitten av maj och fram till slåttern. Ytan inventerades på fåglar från slutet av april när de första viporna lägger ägg till mitten av juni. Inventeringen genomförs med hjälp av handkikare och tubkikare från plattformen och den närliggande vägen. Under senare år har vattenståndet varit högt under våren.

	medel 1993-99	2000-2004	2005	2006	2007	2008	2009
Årta	1.4	0,2	2	1	-	-	-
Småfläckig sumph.	1.3	1,2	2	2	2	1	1
Tofsvipa	13	7	9	4	5	4	6
Enkelbeckasin	ca 14	12	15	8	6	7	5
Dubbelbeckasin	0.3	0,2	-	-	-	-	-
Rödbena	4.7	3	2	2	3	2	1
Brushane	0.4	-	-	-	-	-	-
Ängsplärka	1	0,4	-	-	1	1	1
Gulärta	0.7	0,2	-	-	-	1	-

Övriga observationer:

Prutgås	1 ex 4 juni
Vit stork	1 ex 13 maj
Lärkfalk	10 ex 27 maj

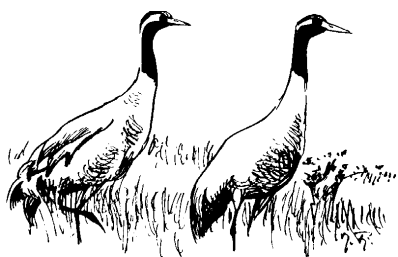

Renstadmaden 7 ha

Restaureringen av denna slåttermad strax öster om Ramstad kanal påbörjades under hösten 1997 i Länsstyrelsens regi med buskröjning och fräsning av starrtuvor. Den restaurerade ytan är ca 7 hektar. Maden kan avspanas väl från vallen eller vägen söder om maden. I augusti 2002 släpptes de första betesdjuren på ytan som varit obetad under många år. Betestrycket blev dock för svagt och under efterföljande vår fanns mycket långt fjolårsgräs och stora tuvor. Från 2003 har betningen fungerat tillfredsställande. I år var vegetationen hög redan i slutet av april vilket gjorde det svårt att se fåglarna.

Antal häckande par:

	medel 1998 - 2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Gräsand	1,3	2	1	-	-	-	-
Årta	0,2	-	-	-	-	-	-
Småfläckig sumph.	1,0	1	1	1	1	-	1
Tofsvipa	3,3	2	4	3	1	1	3
Enkelbeckasin	5,2	4	3	6	2	1	4
Rödbena	0,3	1	-	1	1	-	-

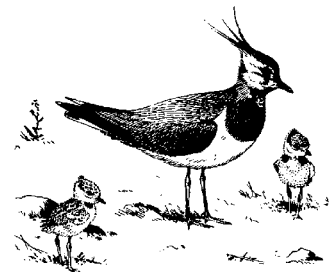
Kvarnängen 16 ha

Effekterna av restaureringen 1993 då den blå bården bearbetades med specialmaskin har efter hand klingat av. Betestrycker på ängsmarken är oförändrat bra men tyvärr visar djuren inget större intresse för att beta i den blå bården. Bården är därför helt igenvuxen med högt gräs och kaveldun. I år var det betessläpp första maj, 20 vuxna och fem unga nöt. Tofsvipan har glädjande nog åter ökat och i år räknades sex par in. Övriga arter är dock fortfarande kvar på låg nivå.

Antal häckande par:

	medel 1985-89	medel 1995-99	2000 -04	2005	2006	2007	2008	2009
Tofsvipa	8.4	18	5	2	1	1	4	6
Enkelbeck.	3.6	5	4	2	5	3	2	3
Rödbena	1.6	3	1,8	-	-	-	-	-
Ängspipl.	2.8	1	-	-	-	-	-	-
Gulärla	1.6	2.8	0,4	-	-	-	-	-

Övriga observationer:

Bankängen 23 ha

Jämte Sjtöna och Kvarnängen den mest besökta strandängen. Ängen är fortfarande i väl hävdad skick även om betetrycket minskat under senare år. I slutet av maj fanns 19 vuxna kor med åtta kalvar inom ytan, vilket medförde relativt god hävd. Antalet häckande och rastande fåglar har också minskat något. Den blå bården är inte speciellt blå längre bl.a. beroende på att betesdjuren sällan går ut här och betar.

Antal häckande par:

	medel 1996-9	2000-03	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Strandskata	1	1	1	1	-	-	-	1
Tofsvipa	15	12	6	4	10	5	6	6
Enkelbeck.	3	1,8	3	8	10	6	2	3
Rödspov	0,25	-	-	-	-	-	-	-
Storspov	0,25	0,3	-	-	-	-	-	-
Rödbena	1	1,3	-	1	1	1	1	1
Gulärta	-	0,8	1	1	1	1	-	-

Övriga observationer:

Gravand	1 par
Kricka	30 ex 6 maj
Årta	1 par
Skedand	2 par
Dubbelbeckasin	1 spelande 12 maj

Svanshals äng 21 ha

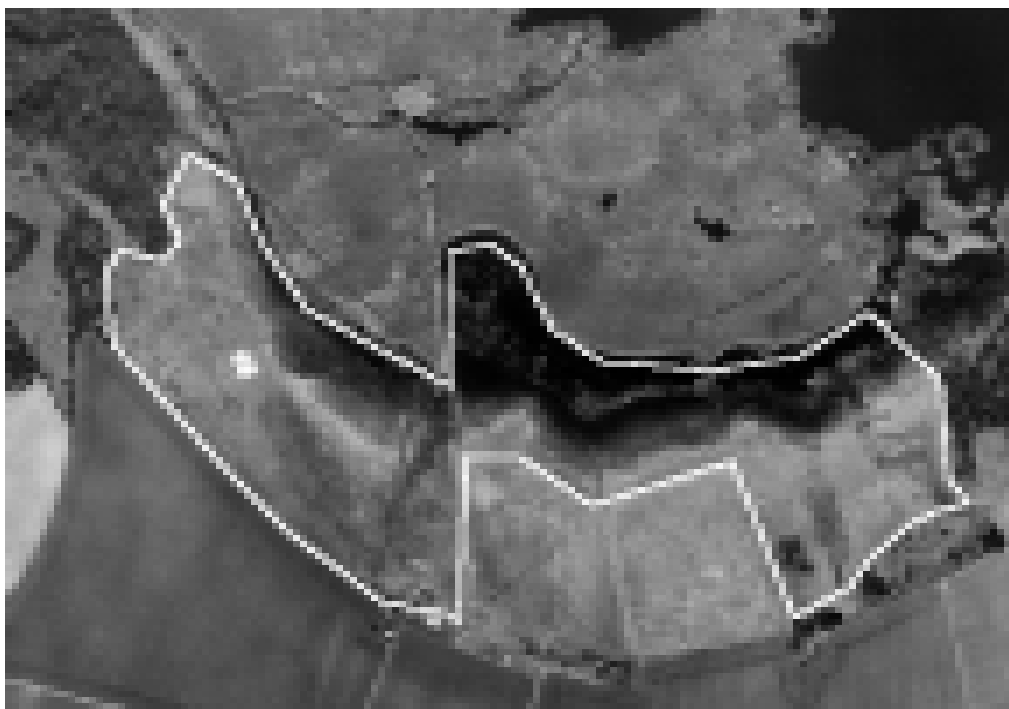
Observationerna har dels skett från vandringsleden som går genom ängen och dels från den bro som går över ett dike mitt på ängen. Under de senaste åren har de sämst hävdade avsnitten putsats och betetrycket har ökat. Det har medfört att hävden nu är mycket god över hela området. I slutet av april konstaterades att allt var välbetat, även ”åkrarna”. Trots detta är antalet häckande fåglar inte imponerande. Noterbart är att tofsvipan försvunnit som häckfågel.

Antal häckande par:

	1985-89	1996-2000	2001-2005	2007	2008	2009
Strandskata	0.2	0.4	-	-	-	1
Tofsvipa	7	14	3	2	2	-
Enkelbeck.	8	4	3	3	1	3
Storspov	0.4	-	-	-	-	-
Rödbena	0.4	1.2	1	-	1	1
Ängspi-pl.	2.6	2	0,8	1	1	-
Gulär-la	3.8	3.2	1,6	2	1	3

Övriga observationer:

Gråhakedopping 1 par bygger bo 1 maj i blå bården, ses ruva 31 maj-16 juni
Blåhake 1 hane 11 maj

Sjötuna äng 9 ha

Ytan är som helhet mycket välbetad. Fågellivet är därmed mycket rikt. När det gäller antal individer och arter står Sjötuna i särklass bland Tåkerns strandängar. Detta gäller inte minst vadarna som rastar under både vår- och höstflyttning.

Antal häckande par:

	1993	medel 1996-2000	2001-2005	2006	2007	2008	2009
Strandskata	-	0,2	-	-	-	-	-
Tofsvipa	3	10	9	7	7	7	6
Brushane	-	0,8	-	-	-	-	-
Enkelbeck.	4	4	3	2	1	1	1
Rödbena	-	2	2	1	2	1	1
Ängspipl.	1	0,2	-	-	-	-	-
Gulärta	1	1	0,6	-	-	-	-

Övriga observationer:

Gravand	1-4 ex 28 april – 17 juni	Vadare	ett rekordartat sträck under andra halvan av juli-augusti, också
Stjärtand	1 hane 17 juni		många rastande
Årta	1 par		som mest 26 ad och
Skedand	3 par	Skräntärna	7 juv 24 juli
Ägretthäger	2 ex 14 maj		
Småfläckig sumphöna	1 revir		
M. strandpipare	1 par häckade		

Furåsa - Hov 23 ha

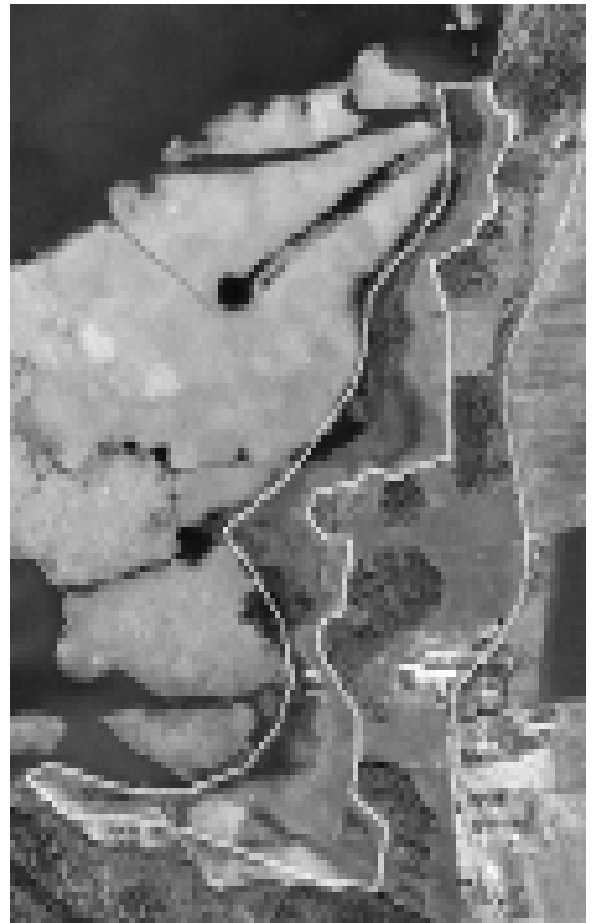
En långsträckt strandäng som delvis ligger inklämd mellan skog och vass. Här har aldrig varit några mängder av häckfåglar men området är ändå attraktivt för rastare och fåglar på näringssök. En viss utglesning av strandskogen och enbuskmarken har skett under senare år.

Häckande par:

	medel 2000-04	2005	2006	2007	2008	2009
Tofsvipa	4,8	4	4	4	3	1
Enkelbeckasin	2,7	4	3	3	4	1?
Rödbena	1	-	-	-	1	-
Ängspiplärka	1	-	-	-	1	-
Gulärta	1	-	1	2	1	1

Övriga observationer:

Skedand 1 par
Ägretthäger 1 ex 16-17 april

Säby 16 ha

Området har under lång tid varit välbetat. I början av maj konstaterades dock att beteshävderna var svaga. En del för fågellivet störande element finns i form av ristipp, skjutbana och annan verksamhet. Trots detta är antalet arter och individer högt.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Strandskata	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Tofsvipa	10	15	5	5	4	6	5	4	3
Enkelbeckasin	?	?	4	4	3	2	3	1	2
Rödbena	1	2	2	2	1	2	2	1	1
Ängspiplärka	-	-	1	-	1	1	-	-	-
Gulärta	3	4	5	4	3	4	3	2	2

Övriga observationer:

Gravand 1-2 ex 23 april – 28 maj
Årta 1 par
Skedand 1 par

Herrestad äng 15 ha

En strandäng som i huvudsak har varit i gott skick under många år. Förutom en torr del finns här en rejäl mad som är ytterst värdefull både för de fåglar som häckar men också för dem som häckar i närheten och har maden som födosöksområde. Ängen är också övernattningslokal för relativt stora mängder gäss tidig vår och sen höst. Betestrycket på östra delen har varit bättre än på många år och kvigorna har också rört sig långt ut i vassen. Den västligaste delen har varit dåligt betad under flera år och uppslaget av björk, en och enstaka tallar torde därför i nuläget medföra klassning som ungskog snarare än strandäng. Noterbart är att flera av nyckelarterna försvunnit som häckfåglar.

Antal häckande par:

	medel 1977-2001	2002-2005	2006	2007	2008	2009
Tofsvipa	12	15	8	4	6	5
Enkelbeckasin	4	6	7	6	8	7
Storspov	0.4	-	-	-	-	-
Rödbena	0.6	1,8	1	2	1	-
Ängspiplärka	0.6	-	-	-	2	-
Gulärta	2	2	2	2	2	-

Övriga observationer:

Bläsgås 50 ex 20 april
 Spetsbergsgås 1 ex 5 april
 Dvärgbeckasin 1 ex 29 november

Källstad hopabete 26 ha

Hopabetet är välbetat och utgör utmärkta häckningsmiljöer för strandängsfåglar. Tyvärr är området svårinventerat pga få utsiktspunkter, vattenhinder, halvilda kreatur och hänsynskrävande rovfåglar.

	1993	medel 1996-2000	2001-04	2005	2006	2007	2008	2009
Strandskata	?	0,6	1	1	1	1	-	-
M Strandp.	1	-	0,5	-	-	1	-	-
Tofsvipa	14-18	13	12,8	12	8	4	4	2
Brushane	1-2	0,2	0,5	-	-	-	?	-
Enkelbeck.	10-12	5	8,2	8	8	5	2	2
Storspov	1	-	-	-	-	-	-	-
Rödbena	1	1	1,2	1	1	1	-	2
Drillsnäppa	-	0,4	0,5	-	-	-	-	-
Ängspi-pl.	6	1	0,8	-	-	-	-	-
Gulär-la	1-2	2	2,8	2	2	2	-	1

Övriga observationer:

Årta	1 par
Skedand	2 par

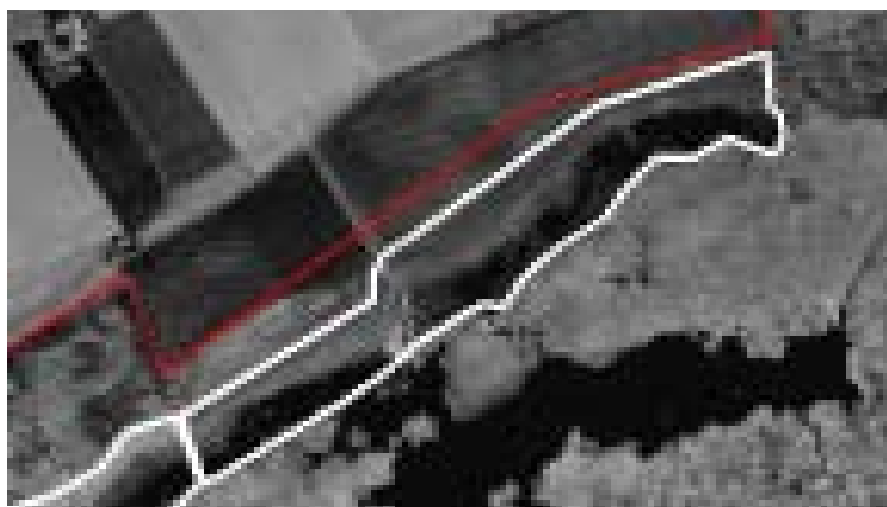
Yxstad strand 12 ha

Området är röjt under senare år och betas därefter med högt tryck. Ängen är smal men öppen och utan träd/buskar förutom i västra kanten. Blå bården är öppen hela våren.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Tofsvipa	2	9	6	6	6	6	4
Enkelbeckasin	2	3	2	2	2	1	2
Rödbena	1	2	1	1	2	2	2
Gulärta	2	2	2	1	2	2	2
Ängspiplärka	-	-	-	-	-	1	1

Övriga observationer:

Ärta	2 par
Skedand	2 par

Åsby 19 ha

Området har varit välbetat, ja rent av kortsnaggat, under många år. Mellan ängen och vassen finns en välutvecklad blå bård utan igenväxningssymptom, troligen beroende dels på bra betestryck och dels på det magra underlaget i form av gallstrand.

	medel 2002-2006	2007	2008	2009
Strandskata	0,6	-	-	-
Tofsvipa	5	8	6	3
Brushane	0,2	-	-	-
Enkelbeckasin	2	1	1	2
Rödbena	2	1	1	-
Ängspiplärka	0	-	-	-
Gulärta	3	3	2	2

Övriga observationer

Ärta	1 par
Skedand	2 par

Övriga observationer i Tåkernbygden 2009

Lars Gezelius

Svanar-storkfåglar

En **vit stork** höll till i vid sydvästra delen av sjön 13-30 maj. **Ägretthägrar** uppträdde under våren med ett ex. 14 – 17 april och två ex. vid Sjötuna 14 maj. Under hösten sågs ett ex. 11 augusti och sedan fanns två ex vid sjön 24 augusti - 26 september. Simfåglar i Tåkern redovisas på sid 6-17.

Rovfåglar

19 december kunde minst 29 **havsörnar** konstateras vid sjön, vilket är Tåkernrekord. Denna nyhet fick stort genomslag i riksmidia. **Kungsörn** (2K och 3k+) noterades vid minst fem tillfällen under februari - april. Flera observationer av **blåhök** och **fjällvråk** har gjorts under vinterhalvåret. **Stenfalk** observerades från januari - maj, samt i september-oktober. **Tornfalk** sågs vid 23 tillfällen, under alla månader utom i juni och november. **Pilgrimsfalk** observerades vid minst 16 tillfällen under året, dock inga obsar under maj-juli samt i november-december. Två par häckade på Omberg och 4 + 1 boungar märktes. Under mars - augusti gjordes inte mindre än åtta observationer av **röd glada** vid sjön. Det torde vara rekord i modern tid för området. En hane av **ängshök** noterades 1 maj vid Bankängen, 29 juni vid Svälinge samt ett ex. 11 augusti vid Kolsbro.

Sumphöns-hackspettar

En **kornknarr** spelade på Herrestad äng 11 juni. Spelande **vaktlar** har rapporterats från fyra platser i juni – juli. I maj-juni fanns tre revirhävande **småfläckiga sumphönor** vid sjön; Väversunda, Ramstad och Kvarnängen. En fågel hördes också vid Sjötuna. **Storspov** har spelat på minst fem platser runt sjön. Mycket stora antal av **myrspov** sträckte förbi Glänås i slutet av juli, t.ex. 753 ex. 23 juli och 593 ex. 26 juli. 21 april noterades en **rödspov** på Väversundamaden och två ex. rastade vid Sjötuna 14 september. En **dubbelbeckasin** spelade vid Lövängsborg 2 - 16 maj. En fågel stöttes på Bankängen 12 maj och en noterades vid Glänås 18 maj. Under hösten ringmärktes fem **dvärgbeckasiner** vid Glänås under perioden 6 - 30 oktober. Ett ex. stöttes också på Herrestad äng 29 november. 26 – 27 juli sträckte 85 **kustpipare** förbi Glänås. Under häckningstid noterades ett par **mindre strandpipare** på Sjötuna äng och en spelande vid Tovören. Endast en vårobservation av **större strandpipare** gjordes, då tre ex rastade vid Sjötuna 24 maj. I juli – oktober rastade som mest 13 ex vid Sjötuna 26 augusti. Totalt 50 **brushanar** rapporterades rastande 16 maj vid Sjötuna resp. Glänås. **Kärrensäppor** rastade med som mest 100 ex. vid Sjötuna 19 juli samt lika många vid Glänås 27 juli. Fem observationer av **småsnäppa** gjordes, som mest fyra ex. vid Sjötuna 27 juli. Relativt många observationer av **spovsnäppor** gjordes, som mest 20 ex. vid Sjötuna 25 juli och 22 ex. vid Glänås 28 juli. **Kustsnäppor** noterades i mycket höga antal för att vara Tåkern; t.ex. 158 sträckande vid Glänås 23 juli, 45 rastande vid Sjötuna dagen efter och 88 ex. sträckande vid Glänås 27 juli. **Mosnäppa** rastade med som mest nio ex. vid Sjötuna 19 juli. En **sandlöpare** noterades vid Sjötuna 20 september.

Hela 30 **dvärgmåsar** sågs vid Svälinge 1 maj och 22 ex. fanns vid skrattmåskolonin vid Glänås 14 – 26 maj. En **silltrut** noterades 12 april på Bankängen. **Skräntärna** rapporterades från 12 april - 19 september. Som mest dock endast 26 ex. vid Sjötuna i slutet av juli. **Silvertärna** noterades 11 och 24 maj. En **berguv** sågs vid Kyleberg 14 mars. **Jorduggla** noterades 10 juni vid Lövängsborg och en **hornuggla** kunde ringmärkas vid Glänås 20 oktober. **Nattskärna** hördes spela vid Dags

Mosse i maj/juni. Ett ex sågs också vid Glänås 18 maj. En **kungsfiskare** höll till vid Renstad kanal 22 – 31 juli och ett ex. sågs vid Kolsbro 27 oktober. **Mindre hackspett** observerades på sju platser runt sjön under våren (i april/maj) vid Lövängsborg, Holmen, Ramstad, Kvarnstugan, Bankängen, Glänås och Hov. Observationer av **göktyta** gjordes vid Hov, Glänås, Väversunda och Svälinge.

Tättingar

Forsärla observerades vid Hov 3 april, vid Furåsa 16 juni samt vid Renstad kanal 2 augusti. **Rödstrupig piplärka** noterades 30 september och 3 oktober. **Gräshoppsångare** sjöng vid Ramstadbron, Kälkestad, Charlottenborg, Herrestad äng samt vid Kolsbro under maj-juli. Två ex ringmärkes i slutet av juli. En **blåhake** sågs på Svanshals äng 11 maj och en fågel rastade vid Glänås 13 september. En **svarthakad buskskvätta** i form av en 2K hona vid Svälinge 4 – 9 mars blev ny art för Tåkern. I början av juni fanns fem revirhållande **kärrsångare** vid sjön. Arten noterades från 18 april till 12 september. **Törnskata** noterades på bara tre platser under häckningstid; Hygnestadbäcken, Kolsbro och Yxstad strand. **Snösparv** noterades med som mest 10 ex. 24 mars och endast ett par enstaka fåglar i september – oktober. En **vinterhämpling** noterades 15 mars och i oktober gjordes fyra obsar av ett till elva ex.

Rapportera dina Tåkernobsar på Svalan ! www.artportalen.se

Meddelanden från Tåkerns Fältstation

- Nr 1 Meddelande nr 1. Tåkerns Fältstation 1965.
Nr 2 Meddelande nr 2. Tåkerns Fältstation 1966.
Nr 3 Meddelande nr 3. Tåkerns Fältstation 1967.
Nr 4 Meddelande nr 4. Tåkerns Fältstation 1968.
Nr 5 Meddelande nr 5. Tåkerns Fältstation 1969.
Nr 6 Meddelande nr 6. Tåkerns Fältstation 1970.
Nr 7 Meddelande nr 7. Tåkerns Fältstation 1971.
Nr 8 Meddelande nr 8. Tåkerns Fältstation 1972.
Nr 9 Meddelande nr 9. Tåkerns Fältstation 1973.
Nr 10 Meddelande nr 10. Tåkerns Fältstation 1974.
Nr 11 Meddelande nr 11. Tåkerns Fältstation 1975.
Nr 12 Meddelande nr 12. Tåkerns Fältstation 1976.
Nr 13 Meddelande nr 13. Tåkerns Fältstation 1977.
Nr 14 Meddelande nr 14. Tåkerns Fältstation 1978.
Nr 15 Meddelande nr 15. Tåkerns Fältstation 1979.
Nr 16 Meddelande nr 16. Tåkerns Fältstation 1980.
Nr 17 Bergengren, G. & Elderud, C. 1975. Tåkerns fältstation - en presentation. Vår Fågelvärld 34:264-267.
Nr 18 Ekstam, U. 1975. Förändringar av fågelfauna och miljö i och vid Tåkern 1850-1974. Vår Fågelvärld 34:268-282.
Nr 19 Persson, T. 1975. Brun kärrhök, *Circus aeruginosus* och rödröm, *Botaurus stellaris*, i Tåkern 1972-1974. Vår Fågelvärld 34:283-289.
Nr 20 Jakobsson, L. 1975. Doppingarna i Tåkern. Vår Fågelvärld 34:290-295.
Nr 21 Björkman, G. 1975. Skäggesen *Panurus biarmicus* i Tåkern. Vår Fågelvärld 34:296-310.
Nr 22 Nilsson, L., Nilsson, P. & Sandberg, H. 1982. Häckfågeltaxering i vass, särskilt av vattenrall *Rallus aquaticus* och rörsångare *Acrocephalus scirpaceus*. Vår Fågelvärld 41:26-28.
Nr 23 Vingspegeln nr 2:1982.
Nr 24 Björkman, G. & Tyrberg, T. 1982. Skäggesen *Panurus biarmicus* i Sverige 1965-1979. Vår Fågelvärld 41:73-94.
Nr 25 Vingspegeln nr 2:1983.
Nr 26 Vingspegeln nr 2:1984.
Nr 27 Vingspegeln nr 2:1985.
Nr 28 Nilsson, P. 1986. Vasslätter vid Tåkern. Vår Fågelvärld 45:35-36.
Nr 29 Vingspegeln nr 2:1986.
Nr 30 Vingspegeln nr 2:1987.
Nr 31 Vingspegeln nr 2:1988.
Nr 32 Elf, A. 1988. Vårsträcket av svanar, änder och skrakar vid Tåkern. Vingspegeln 7:51-56.
Nr 33 Nilsson, L. 1988. Effekter av vasskörd på den häckande fågelfaunan i Tåkern. Vår Fågelvärld 47:310-319.
Nr 34 Vingspegeln nr 2:1989.
Nr 35 Vingspegeln nr 2:1990.
Nr 36 Fältarbete 1990. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1991.
Nr 37 Vingspegeln nr 2:1991.
Nr 38 Milberg, P. 1991: Kålsenap *Erucastrum gallicum* en försvinnande växt vid Tåkern. Svensk Bot. Tidskr. 85: 105-109.
Nr 39 Milberg, P. 1991. Vasshättan *Mycena belliae* en förbisedd svampart i Sverige. Svensk Bot. Tidskr. 85:171-173.
Nr 40 Fältarbete 1991. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1992.

- Nr 41 Gustavsson, N. & Gezelius, L. 1992. Pungmesen i Tåkern - historik och häckningsbiologi. Vingspegeln 11:32-37.
- Nr 42 Vingspegeln nr 2:1992.
- Nr 43 Elf, A. 1992. Andra fyndet av vitvingad tärna i Östergötland. Vingspegeln 11:88-89.
- Nr 44 Gezelius, L. 1992. Skrattnåsen -ekologi och populationsförändringar. Vingspegeln 11:114-121.
- Nr 45 Tyrberg, T. 1992. Det äldsta kända ornitologiska verket om östgötska förhållanden. Vingspegeln 11:141-142.
- Nr 46 Fältarbete 1992. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1993.
- Nr 47 Vingspegeln nr 2:1993.
- Nr 48 Fältarbete 1993. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1994.
- Nr 49 Vingspegeln nr 2:1994.
- Nr 50 Fältarbete 1994. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1995.
- Nr 51 Nilsson, L. & Hagström, B. 1995. Fågelinventering i Sommen 1994. Vingspegeln 14:27-30.
- Nr 52 Vingspegeln nr 2:1995.
- Nr 53 Tranesjö, J. 1995. Caféguide för Tåkernbygden. Vingspegeln 14:103-108.
- Nr 54 Fältarbete 1995. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1996.
- Nr 55 Vingspegeln nr 2:1996.
- Nr 56 Gezelius, L. 1996. Rödspoven åter vid Tåkern. Vingspegeln 15:86-87.
- Nr 57 Gezelius, L. 1996. Första häckningen av vassångare *Locustella luscinioides* i Östergötland. Vingspegeln 15:88-89.
- Nr 58 Gezelius, L. 1996. Något om häckningen hos Tåkerns skrattnåsar. Vingspegeln 15:142-144.
- Nr 59 Fältarbete 1996. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1997.
- Nr 60 Vingspegeln nr 2:1997.
- Nr 61 Fältarbete 1997. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1998.
- Nr 62 Vingspegeln nr 2:1998.
- Nr 63 Fåglar i Tåkern. Fältarbete 1998. Mjölby 1999.
- Nr 64 Vingspegeln nr. 2:1999.
- Nr 65 Fåglar i Tåkern. Fältarbete 1999. Mjölby 2000.
- Nr 66 Vingspegeln nr. 2:2000.
- Nr.67. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2001. Årsrapport 2000 från Tåkerns fältstation. Mjölby.
- Nr 68 Vingspegeln nr. 2:2001.
- Nr.69 Milberg, P., Gezelius, L., Blindow, I., Nilsson, L., & Tyrberg, T. 2002. Submerged vegetation and the variation in the autumn waterfowl community at Lake Tåkern, southern Sweden. Ornis Fennica.
- Nr.70. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2002. Årsrapport 2001 från Tåkerns Fältstation. Mjölby.
- Nr 71. Vingspegeln nr. 2:2002.
- Nr.72. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2003. Årsrapport 2002 från Tåkerns Fältstation. Mjölby.
- Nr 73. Vingspegeln nr. 2:2003.
- Nr 74. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2004. Årsrapport 2003 från Tåkerns Fältstation. Mjölby.
- Nr 75. Vingspegeln nr. 2:2004.
- Nr 76. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2005. Årsrapport 2004 från Tåkerns Fältstation. Mjölby.
- Nr 77. Vingspegeln nr. 3:2005.
- Nr 78. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2006. Årsrapport 2005 från Tåkerns Fältstation. Mjölby
- Nr 79. Vingspegeln nr. 3:2006.
- Nr 80. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2007. Årsrapport 2006 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
- Nr 81. Vingspegeln nr. 3:2007.
- Nr 82. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2008. Årsrapport 2007 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
- Nr 83. Vingspegeln nr. 3:2008.
- Nr 84. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2009. Årsrapport 2008 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
- Nr 85. Vingspegeln nr. 3:2009.
- Nr 86. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2010. Årsrapport 2009 från Tåkerns Fältstation. Linköping.